

Збірник наукових матеріалів
XLIX Міжнародної науково-практичної
інтернет - конференції
el-conf.com.ua

«ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМКИ НАУКОВИХ
ДОСЛІДЖЕНЬ»

15 липня 2020 року

Частина 2

м. Миколаїв

Перспективні напрямки наукових досліджень, XLIX Міжнародна науково-практична інтернет-конференція. – м. Миколаїв, 15 липня 2020 року. – Ч.2, 68 с.

Збірник тез доповідей укладено за матеріалами доповідей XLIX Міжнародної науково-практичної інтернет - конференції «Перспективні напрямки наукових досліджень», 15 липня 2020 року, які оприлюднені на інтернет-сторінці el-conf.com.ua

Адреса оргкомітету:
21018, Україна, м. Вінниця, а/с 5088
e-mail: el-conf@ukr.net

Оргкомітет інтернет-конференції не завжди поділяє думку учасників. У збірнику максимально точно збережена орфографія і пунктуація, які були запропоновані учасниками. Повну відповідальність за достовірну інформацію несуть учасники, наукові керівники.

Всі права захищені. При будь-якому використанні матеріалів конференції посилання на джерела є обов'язковим.

ЗМІСТ

Історичні науки

<i>Дрок Л.В.</i> ЗМІНИ ЧИСЕЛЬНОСТІ ПОСАД ОФІЦЕРІВ НА ЕТАПАХ ФОРМУВАННЯ ОФІЦЕРСЬКОГО СКЛАДУ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ... 5	5
<i>Кіщенко Г.В.</i> ВИЗНАЧНИЙ ДОСЛІДНИК ВОЛИНСЬКОГО КРАЮ – ВОЛОДИМИР ДЕ БРОЕЛЬ-ПЛЯТЕР 8	8
<i>Мавдюк М.Р.</i> ДМИТРО-БАЙДА ВИШНЕВЕЦЬКИЙ ЯК ОДИН З ЛІДЕРІВ КОЗАЦЬКОГО РУХУ В УКРАЇНІ 14	14

Медичні науки

<i>Барзилович А.Д.</i> ПУБЛІЧНІ ЗАКУПІВЛІ У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я: ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ 18	18
<i>Костенко І.Ф., науковий керівник Поляков А.Є.</i> ЗАСТОСУВАННЯ МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ ДЛЯ РОЗВИТКУ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ..... 21	21
<i>Моргун О.О., Куценко К.В., Моргун А.О., Хижняк В.В.</i> ПРОБЛЕМИ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СУДОВО-ТОКСИКОЛОГІЧНИХ ТА ІНШИХ ЛАБОРАТОРНИХ ЕКСПЕРТИЗ В ОБСМЕ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ СУДОВО-МЕДИЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ТРУПА... 24	24
<i>Сергета І.В., Браткова О. Ю., Макарова О. І.</i> РІВЕНЬ ПОШИРЕННЯ РІЗНИХ ФОРМ АГРЕСІЇ, ЯКІ МАЮТЬ МІСЦЕ В СУЧАСНОМУ УЧНІВСЬКОМУ СЕРЕДОВИЩІ 27	27

Педагогічні науки

<i>Гринькова Н.М.</i> ШЛЯХИ ДУХОВНО-РЕЛІГІЙНОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ: ЗАСАДНИЧІ ПОЛОЖЕННЯ 32	32
<i>Зінченко М., Картавова О.М., Радчук Б.С.</i> ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ НАВЧАННЯ ТВОРЧО ОБДАРОВАНИХ УЧНІВ НА УРОКАХ МИСТЕЦТВА..... 37	37
<i>Павленко І.О.</i> ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ 40	40
<i>Чиркіна С.В.</i> ПРОФЕСІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА У ІСТОРИЧНОМУ АСПЕКТІ 45	45

Природничі науки

Духній М.Я. СУЧАСНІ ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ТА СПОСОБИ ЇХ
ВИРІШЕННЯ..... 47

Технічні науки

Валентюк Н.О. ЕФЕКТИВНІ СПОСОБИ ТА РЕЖИМИ ЗБЕРІГАННЯ
ЗЕРНА АМАРАНТУ 50

Михайлів В.І. РОЛЬ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ СИСТЕМ
НАКОПИЧЕННЯ ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЇ В ЕНЕРГОСИСТЕМІ УКРАЇНИ 55

Овецький С.О. ЗАГАЛЬНІ ПРИНЦИПИ ПІДГОТОВКИ ГРЯЗЬОВИХ
ВУЛКАНІВ ДО РОЗРОБКИ ДОННИХ ГІДРАТНИХ ПОКЛАДІВ 57

Філологічні науки

Иваницкая Ю.В. СТАНОВЛЕНИЕ КАТЕГОРИИ ЧИСЛА ИМЕНИ В
СРЕДНЕВЕРХНЕНЕМЕЦКОМ ЯЗЫКЕ 60

Хотинець К.Р., Ірчишина М.В. СТРУКТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ СЛОВО-
ТВОРУ ЮРИДИЧНИХ ТЕРМІНІВ СУЧАСНОЇ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ 64

ЗМІНИ ЧИСЕЛЬНОСТІ ПОСАД ОФІЦЕРІВ НА ЕТАПАХ ФОРМУВАННЯ ОФІЦЕРСЬКОГО СКЛАДУ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

Дрок Л.В.,

*доцент кафедри військової підготовки
Національний університет оборони України
імені Івана Черняхівського*

Одним з основних показників, що визначає боєздатність Збройних Сил є укомплектованість офіцерських посад у всіх ланках військового управління, тому аналіз динаміки зміни чисельності посад офіцерів українських Збройних Сил являється передумовою вивчення бойових спроможностей військ (сил) та потребує дослідження з метою утвердження однієї з найважливіших складових військового організму – офіцерського складу.

На сьогоднішній день існує чималий доробок наукових матеріалів присвячених офіцерському складу Збройних Сил України. Вагомий внесок в дослідження історії формування професійної офіцерської когорти українських Збройних Сил мають роботи О. Покотила [16], І. Сокаль [18], О. Нашивочнікова [15], Г. Воробйова [3], С. Сегеди [17], О. Дашкевича [5, с. 169]. Однак, питання формування офіцерського потенціалу розглядалося однобоко, залишаючи поза увагою статистичні дані посад офіцерського складу українського війська в період з 1991 по 2020 роки.

На початок 1992 року в Збройних Сил України було 186598 офіцерів (25,68 %) при загальній чисельності 726536 військовослужбовців і 180 тис. працівників [5, с. 65]. Станом на грудень 1992 року було подано 36 836 рапортів про переведення, відіслано 20 999 списків-клопотань у кадрові органи СНД про переведення. За період 1991 – 1994 рр. для проходження служби до України повернулися 27 982 офіцерів з військових частин, дислокованих на територіях ближнього та дальнього зарубіжжя [13, с. 98].

За період з 01.01.1992 по 01.01.1996 рр. скорочення чисельності офіцерських посад досягло 38,1 % від зазначеної загальної чисельності

офіцерів, стало переломним моментом у розбудові національного війська та було обумовлено великим надлишком офіцерів, які залишилися у спадок від армії СРСР.

Відрізок часу з 01.01.1996 по 01.01.2005 рр. охоплює проміжок історії української армії для якого характерно нарощування темпів зменшення чисельності посад офіцерів. В середньому динаміка скорочення складала 3,35 % в рік. В результаті необґрунтованого урізання чисельності Збройних Сил України розпочався процес системного зниження рівня боєздатності.

На проміжку з 01.01.2005 по 01.01.2009 рр. щорічний показник скорочення чисельності офіцерських посад демонстрував стійке зменшення, середньорічна динаміка скорочення становила 1,92 % від показників 1992 року.

Реформи армії зосередилися на запровадженні контрактного принципу комплектування особовим складом, скорочені потреби в забезпеченні особовим складом, матеріально-технічними й мобілізаційними ресурсами, оновленні нормативно-правової бази діяльності військових структур в умовах скорочення чисельності особового, уточненні доктринальних документів щодо організації підготовки та застосування Збройних Сил України.

В період з 01.01.2009 по 01.01.2014 рр. проводилося “тотальне скорочення” армії. Офіцерські посади, а іноді військові частини в цілому, скорочувались в “ручному” режимі, негативно впливали соціально-економічна та політична тенденції в державі, антиукраїнська та проросійська воєнна політика військового керівництва, зацікавленість вищого військового керівництва в матеріальних та фінансових зисках, непрозорий механізм призначення на посади від середньої ланки і вище, бездумне скорочення досвідчених військових фахівців, заміщення військових посад цивільними працівниками, фінансування потреб армії за залишковим принципом та інш. [19, с. 68-69]. На кінець 2013 року скорочення посад офіцерів сягнуло катастрофічних значень 77,9 % від чисельності 1992 року.

Проміжок з 01.01.2014р. по даний час характеризується “відновленням” офіцерського складу Збройних Сил України. Станом на 01.01.2020 року здійснено нарощування на 17,2 % кількості офіцерських посад у порівнянні з

вихідним показником на 01.01.2014 року. Скорочення офіцерських посад зменшилося в порівнянні до загальної чисельності офіцерських посад станом на 01.01.1992 року та досягло нарощення до 60,7 % .

Створення та статистичний аналіз бази даних чисельності посад офіцерів у визначених хронологічних рамках дозволило розглянути динаміку змін чисельності офіцерських посад, описати її характер, на основі отриманих результатів виділити певні часові проміжки формування офіцерського складу, розширити періодизацію етапів формування та становлення офіцерського складу, що стало принципово новим підходом до визначення проблем формування офіцерського складу Збройних Сил України.

Подальше дослідження даної проблеми полягає у більш ретельному вивченні формування офіцерського складу у період з 2014 року та моделюванні його перспективної структури.

Література:

1. Покотило О. І. Створення Збройних Сил України: історіографія : автореф. дис. ... канд. іст. наук : 20.02.22. Київ, 2012. 20 с.
2. Сокаль І. І. Створення системи протиповітряної оборони України (1991 – 2000 рр.): історичний аспект : автореф. дис. ... канд. іст. наук: 20.02.22. Київ, 2004. 20 с.
3. Нашивочников О. О. Створення основ Військово-Морських Сил України (1991 – 1994 рр.) : автореф. дис. ... канд. іст. наук : 20.02.22. Київ, 2016. 20 с.
4. Воробйов Г. П. Створення та розвиток Сухопутних військ Збройних Сил України (1991 – 2005 рр.) : автореф. дис. ... канд. іст. наук : 20.02.22. Київ, 2014. 18 с.
5. Сегеда С. П. Українська військова преса як чинник національного військового будівництва (XX - початок XXI століття) : автореф. дис. ... д-ра іст. наук : 20.02.22. Київ, 2013. 36 с.
6. Дашкевич О. І. Вищий офіцерський корпус: історія створення та комплектування : монографія. Вінниця : «ТД “Едельвей і К”», 2015. 285 с.

7. Дашкевич О. І. Метод періодизації як інструмент історичного дослідження діяльності кадрових органів Збройних Сил України з питань комплектування посад вищого офіцерського складу (1991–2011). Воєнно-історичний вісник. Київ. 2012. № 3 (5). С. 62-75.

8. Левик Б. С. Військово-політичне забезпечення становлення Збройних Сил України 1991 – 1992 рр. (за матеріалами Державного галузевого архіву Міністерства оборони України). Аналітично-інформаційний журнал “Схід”. Донецьк. 2012. № 3. С.96-102.

УДК908(477.84)+929

Історичні науки

ВИЗНАЧНИЙ ДОСЛІДНИК ВОЛИНСЬКОГО КРАЮ – ВОЛОДИМИР ДЕ
БРОЕЛЬ-ПЛЯТЕР.

Кіщенко Ганна Володимирівна

Молодший науковий співробітник

Національний заповідник «Замки Тернопілля»

Вишнівецький відділ

Анотація. В статі подаються біографічні дані, історика, бібліофіла, колекціонера, засновника бібліотеки в Житомирі, Володимира Де Броеля-Плятера, розглянуто важливий внесок В. Плятера в історії культурного піднесення Вишнівецького палацу, Воробіно та всього Волинського краю. Надає нове дихання бібліотеці Вишнівецьких. Розкриваються важливі аспекти історії бібліотечного зібрання, вкрай цінного за мірками не лише України а й Європейської книжкової культури. Йдеться про спробу створення публічної наукової бібліотеки в Житомирі – історично сформованому центрі культурного життя України. Бородьбу інтелігенції Волинського краю за право на свою історію та культуру.

Ключові слова: *Волинь, Житомир, Дубровиця, Вишнівець, Житомирська бібліотека, Де Броель-Плятер, Куратор, Бібліофіл, історик, меценат.*

Музейні традиції Житомира пов'язані з іменами таких волинських аристократів як граф Володимир Станіслав де Броель-Плятер, меценат,

бібліофіл, збирач та видавець історичних пам'яток, член Київської археографічної комісії [7], які мали власні бібліотеки та музеї і мріяли про створення публічних музеїв та бібліотек. Так, Володимир Плятер мав намір утворити на основі власного зібрання «Тимчасовий музей графа Де Броеля-Плятера». Нажаль ідея Плятера не була реалізована, хоча, безперечно вплинула на подальший розвиток культурно-освітній процес який відбувався на Волині.

Ближче до середини XVIII ст. Добровицька маєтність перебувала у власності князя М. Огинського. У нього було три дочки, які вийшли заміж за Плятера, Бжостовського і Бржездецького. Після його смерті ця маєтність за розподілом 1750 р. переходить до його дочки, що була одружена з Бжостовським, який за споживчий характер використання маєтку став винним різним кредиторам великі суми грошей, а найбільшим його кредитором був Плятер. Між 1762-1768 роками останній надав позики на 536 тис. Бажання утриматися на плаву штовхає боржника відділити хоча б фільварки і передати їх під заставу за проценти іншому кредитору, але Плятер не погодився, бо хотів стати повноправним власником. Почався судовий процес, який закінчився у 1777 році, і власниками стали Плятери. Цей рід дуже древній. Існував ще у XIII ст. у Вестфалії. Одна з гілок у XIV ст. відокремилася і переселилася у Ліфляндію. А інша започаткувалася в Дубровиці з Фрідріха фон – де – Брьоель Плятера.

Зацікавив його цей маєток тим, що тоді проходила заміна натурально-товарних відносин грошовими. Плятери належали до нової генерації власників, які, щоб мати прибуток вкладають капітал а не викачують. Звичайно ж, щоб вкласти гроші, потрібно бути впевненим в прибутковості даної справи. Прибутковим тоді було виготовлення поташу і його експорт за кордон. За інвентарем 1777 року маєток мав приблизно 40 тис. гектарів землі. Половина їх була ріллею і сіножаттями, а на 12,5 тис. гектарів росли ліси. Останнє і привабило Плятера, бо це була база для випалювання поташу. Його собівартість була низькою, бо виробництво базувалося на використанні праці кріпосних селян у фільварково-поміщицьких господарствах. Протягом століття їх кількість у графстві зростає від 4 до 6. Міщани ділилися на плацових і ґрунтових. Перші, а це

були в основному євреї (143 чол.) мали лише плаці у самому містечку, а другі, українці (44 чол.), користувалися ще й наділами. Десь 1\3 міського населення займалося ремеслом, яке було міцно пов'язане із землеробством. А виключно плацовими були лише столярі, гончарі, та мулярі. Частина ремісників уже об'єднувалася в цехи, які стали вищою формою організації праці. За постановою Плятера ремісники працювали на матеріалах замовника, а також і на графській двір. Тоді значно пожвавилася і розширилася торгівля. Ходовими товарами якими торгував двір, були горілка, сіль, воли, поташ і риба. Горілку і волів возили до Варшави, сіль – до Олики, Інська, Горобина і Бродів, поташ – до Бреста для подальшої сплавки у Гданськ, рибу – у Луцьк і Пінськ. Дубровиця стала транзитним пунктом соляних перевезень. Більшість товарів доставлялись водним шляхом. Уся зовнішня торгівля була зосереджена в руках графа, а внутрішній ринок контролювали євреї. У місті діяло 18 лавок, при кількості населення 700 чол. Почав зростати його статус в економічному відношенні. На початку ХІХ ст. у маєтку існували Воробинська винокурня, пивоварня, поташеві буди, фабрика для виготовлення дубової клепки, а в 1802 році запрацювала суконна фабрика. Плятерам було вигідно мати не найманих працівників, а кріпосних, бо це була дешева робоча сила. А міщанам також надавалися ґрунти і вони відбували повинності у формі відробітків, за що не було жодної плати. Із часом поняття міщани ототожнювалося з єврейським населенням, а не з місцевим. Кількість євреїв у місті поступово зросла, бо їхня община користувалася широкими правами. Їй надавалися в користування школа, лазня, кладовище, крамниці, право будувати винокурні без всякої оплати, право на заріз худоби і продаж її з виплатою економії щорічно по 200 злотих. Община звільнялася від подачі підвід такі умови заохочували євреїв. 5 липня 1795 року Дубровицю віднесли до категорії містечок і вона стала центром Домбровицького (Дубровицького) округу Волинського намісництва. А з 1797 року входила до Ровенського повіту Волинської губернії.

Вплив на історію міста мала і російсько-французька війна. Хоч воно і не було втягнуте у військові баталії, але збереглася значна кількість документів, які підтверджують, що Плятери не стояли осторонь. Регулярно поставлявся в

армію провіант і фураш, коні, лісові матеріали. Ця підтримка лягла перш за все на плечі місцевого населення. Самі господарі переносять свою резиденцію з міста до колишнього Воробинського фільварку, де збудували палац. Графи ні в чому собі не відмовляли. У 1857 році у палаці було 361 найменування різних меблів, 433 – столового срібла, 231 – порцеляни паризької, 41 – порцеляни саксонської розписної, 628 - столових виробів із скла, тощо. Починаючи з середини ХІХ ст. в архівних документах левову частку займають реєстри самого графського майна, що дає змогу побачити ту прірву що лежала між ним та простими людьми.

А вже на кінець століття у місті діяли приватна лікарня та аптека, було відкрите однокласне училище яке згодом реорганізувалось у двоскладне. Серед культових закладів були дві церкви, синагога, костел і два молитовні будинки. У період середньовіччя Дубровиця посідає певне місце у системі феодалних міст України, хоч і незначне. А далі протягом століть місто наче бойкотується історією аж до двадцятого століття. Під керівництвом більшовиків учинили дикий погром маєтку графів Плятерів під час цієї стихії в палаці загинули численні мистецькі шедеври.

У 1867 році граф Володимир Де Броель-Плятер з Воробіна викупив палац у Вишнівці (Волинь) з рук грузинської княгині Абамалик. Нажаль княгиня перед продажем майна вирішила вивезти частину замкових колекцій на двадцяти возах. Нема докладного списку вивезених об'єктів, відомо лише, що від перевезення постраждали здебільшого колекції порцеляни та меблів, а також книжки. Невідомим є той факт, які саме книжки і скільки їх вивезла княгиня. Новий власник Вишнівця Володимир Де Броель-Плятер (1831-1906) – колекціонер, бібліофіл, видавець історичних праць, дійсний член Київської археологічної комісії (1860 рік) [4,с.43],[1,с.96]. Освіту граф Плятер, очевидно отримував у Петербурзі. У листі до Юзефа Крашевського він писав, що під час перебування в столиці імперії «наукам час і сили присвячував»[2,с.691]. У 1860 році Плятер займав посаду куратора Волинської гімназії в Житомирі і виступав ініціатором першої публічної бібліотеки. В продовж 1848-1849 років він видав чотиритомну

працю «Zbior pamietnikow do dziejow Polskich», в якій були опубліковані документи XVI ст. ; головно з т.з. «Тек Адама Нарушевича» головного крайового архіву. Плятер також цікавився генеалогією і геральдиком, збирав матеріали для продовження гербовника К. Несецького [2,с.691]. Історик і колекціонер В. Плятер вважав палац за культурний осередок, оберігав цілісність замкових колекцій, збільшуючи їх «Воробінськими» колекціями і частину власної книгозбірні і архів він перевіз до Вишнівця. [5,с.283]. За В. Плятера бібліотекарем книгозбірні у Вишнівецькому палаці став Францішек Радзішевський, який до того часу був бібліотекарем у Дубровицькому маєтку Плятерів. Францішек Родзішевський упорядкував бібліотеку і склав її інвентар.

Шанувальник мистецтва та старовини, граф Плятер прагнув відновити минулу славу Вишневецької резиденції, її колекції. У 1858 році В. Плятер склав інвентар вцілілих Вишнівецьких колекцій, близько 13 тис. томів. Пізніше вона збільшилася до 21 тис. томів, серед них було багато рідкісних видань, третину з яких складали твори польською мовою, історичний відділ містив 703 польськомовних праць в 1078 томах, 915 праць іншими мовами, 2151 томах, а також майже 350 описів, географічний відділ включав 700 томів, белетристика 3000 томів, теологічний відділ складався переважно з книг, що походили з ліквідованого кармелітського монастиря у Вишнівці – 300 томів. Найціннішими були кілька фоліантів закордонних архівів, матеріали з часів панування Станіслава Августа у восьми томах, 200 томів фамільних документів, 540 панегіриків, повний комплект «Kronik Polskich» та першодруки перших правничих документів.

На нещастя до палацу В. Плятер володів ним не довго. Зусиллям Плятера, що до порятунку Вишневецького палацу не судилося здійснитися. Утримувати такий великий маєток йому було важко. Політика російської влади після польського повстання 1863 року була скерована на позбавлення польської шляхти її землеволодінь. [5, с.350]. У 1866 році містечко Вишневець отримало статус волосного центру. [4,с.154]. Через борги Плятера в 1873 році Вишневецький маєток був виставлений на аукціон. Перед продажем В. Плятер вивіз до Воробіна значну частину архівів Мнішеків і Вишневецьких, а також частину старих

рукописів. В маєтку Плятерів, у Дубровиці, знаходилася чудова колекція найкращих літературних творів Європи, оскільки власники Дубровиці, а саме родина Плятерів, належали до кагорти вчених особистостей. Цю рідкісну колекцію праць, один із Плятерів 1860 році подарував Варшавській публічній бібліотеці.

Од же, Володимир Плятер є надзвичайно неоднозначною і цікавою історичною фігурою яка вплинула на історію Волині і Вишневецького краю зокрема.

Література:

1. F. N. Wołyń i ego meszkańcy w roku 1863 / F. N. – Drezno : Druk i nakład J. Kraszewskiego, 1870. – 138 s.

2. Skręt R. Plater (Broel Plater) Włodzimerz Stanisław / R. Skręt // PSB. –1982–1983. – Т. XXVI. – S. 691–692.

3. Słownik pracowników książki polskiej.—Warszawa; Lodz, 1972. – s.691;

4. Журба О.І. Київська археографічна комісія 1843 – 1921. – К.: Наук. думка, 1993. – с.175.

5. Циборовська-Римарович І. Родові бібліотеки Правобережної України XVIII ст./ І. Циборовська-Римарович. – К.: Нац. б-ка України ім. Вернадського, 2006. – 395 с.

6. Зашкільняк Л. Історія Польщі./Л. Зашкільняк, М. Крикун. – Львів: Львів. Нац. ун-т імені Івана Франка.

7. Матеріали Дубровицького краєзнавчого музею.— С.8

ДМИТРО-БАЙДА ВИШНЕВЕЦЬКИЙ ЯК ОДИН З ЛІДЕРІВ КОЗАЦЬКОГО РУХУ В УКРАЇНІ

Мавдюк М. Р.,

Молодший науковий співробітник

Вишнівецького відділу

Національний заповідник «Замки Тернопілля»

смт. Вишнівець, Україна

Вишневецькі князі – як представники української родової аристократії, залишили глибокий слід в усіх сферах життя українського народу та допоки існував рід були активними творцями його історії. Гордістю і окрасою дому Вишневецьких став князь Дмитро Іванович Вишневецький, який увійшов до епічної пам'яті українського народу – історичних пісень-дум – під козацьким ім'ям – Байда.

Дмитро-Байда Вишневецький маючи сановите походження і велику приватну власність, міг розраховувати на спокійне й забезпечене життя, примножуючи свої статки. Але він відмовився від благополуччя і достатку, поставивши собі головною метою боротьбу проти степової орди.

Діяльність Дмитра Вишневецького переконливо засвідчила, що до другої половини XVI ст. державотворчі тенденції діяльності українського козацтва майже сформувалися. Постійна загроза з півдня від татар і турків вимагала від козацтва і згуртування, і будівництва укріплень, які б захистили козацьку спільноту від ворогів. Саме в цей час і постає на історичній арені Східної Європи Дмитро Вишневецький – людина, котрій судилося стати не лише полководцем, а й видатною особистістю української історії.

Він був першим, хто спробував здійснити мрію українців про власну національну державу. Діяльність князя Вишневецького була спрямована на пробудження патріотичних почуттів у всіх станах суспільства [1, с.16].

Життєвий шлях Дмитра Вишневецького тісно пов'язаний із формуванням і кристалізацією нової української суспільно-політичної сили – українського козацтва.

Важке становище українських земель ускладнювалося з середини XV ст. постійними грабіжницькими нападами султанської Туреччини та її васала – Кримського ханства. В огнищах гинуть міста і села, тисячі й тисячі людей потрапляють до страшного полону. Козаки за відносно короткий час перебрали в свої руки головну оборону українського населення перед татарськими набігами. Князь Дмитро Вишневецький не лише сприяв розвитку українського козацтва, але й сам безпосередньо включився в його розбудову.

Перші звістки про успішні походи Дмитра Вишневецького в турецькі володіння належать до 1548 р. Ці операції принесли молодому князеві славу і любов народу, який бачив у ньому захисника [2, с. 342].

Військовий авторитет та популярність Д. І. Вишневецького були настільки великими, що король призначив його на дуже важливу посаду – в кінці 1540-х рр. він став старостою черкаським і канівським на прикордонні з Подем [3, с. 83].

Перебуваючи між козаками і відчуваючи постійну загрозу нападів кримських татар, Вишневецький зв'язує свою долю з козацтвом, згуртовуючи його в значну військову силу. Для цього він впроваджує в життя давню ідею колишнього старости Дашкевича спорудити на Дніпрі фортецю, постійне укріплення в низов'ях Дніпра, яке б служило міцною опорою для всього козацтва України. За задумом князя, козацтво за наявності власної військової бази, могло б перетворитися із звичайного військового чинника на значну політичну силу, з якою б рахувалися сусідні держави та монархи.

Достовірно відомо, що у 1553—1554 рр. Вишневецький зібрав розрізнені козацькі ватаги і збудував на віддаленому, стратегічно розташованому за дніпровими порогами острові Мала Хортиця форт, що мав стати заслоном від татар. Так Вишневецький заснував Запорозьку Січ, яка вважається колискою українського козацтва [4, с.142].

Незабаром він із своїми козаками організував кілька походів у Крим і Туреччину. Звитяжні виправи Вишневецького у Криму зробили їх знаменитими в усій Європі. Він сприяв тому, що козаки стали розглядати себе як незалежну військово-політичну силу.

У січні 1558 року починається Лівонська війна. У зв'язку з тим, що кримський хан виступив союзником Литви, московський цар Іван Грозний попросив Вишневецького здійснити похід на Крим. Український гетьман заганяє кримську орду в Крим, бере штурмом Аслан-Кермен і Перекоп. Кримська орда, що ще сто років тому безкарно палила Україну від Галича до Чернігова, заганяється запорожцями за Перекоп і вперше та назавжди уступає козакам дніпровські міста й степові улуси від Бугу до Дону.

Десять років боїв і походів підірвало здоров'я Д. І. Вишневецького. Та неспокійна, непосидюча натура кликала його, ще не одужавшого, на подвиги і пригоди. На цей раз у Молдавію, яка знаходилася у васальній залежності від Туреччини. У Петрикові друзі домовилися про взаємний похід з метою посадити на молдавський престол славного Д. І. Вишневецького [5, с. 167]. Але це була пастка, і він потрапив до неї. Бояри відправили Дмитра до султана в Стамбул. Засудили його до мученицької смерті – скинули з вежі на залізні гаки, зачепившись ребром за один з них він висів там три дні, аж поки один з турків не добив його стрілою. Чи думав він, що й після цієї мученицької смерті його ім'я лякатиме турків і татар, і ще довгі роки в їхніх документах воно згадуватиметься у зв'язку з новими походами проти орди [1, с. 129].

Турецькі архіви дають змогу точно задокументувати тогочасну діяльність Дмитра Вишневецького. „Реєстри важливих справ” містять копії всіх указів, виданих Великим Диваном та особисто султаном.

Таких документів, що стосуються діяльності Дмитра Вишневецького з червня 1559 року по липень 1565 року налічується майже півсотні. Це підкреслює особливе значення, яке надавала Осаяна Порта військово-політичній діяльності українського князя і козацького гетьмана.

Історичні заслуги князя-гетьмана досить вагомі. Протягом чотирнадцяти років він був грозою турків і татар. Проти нього одного, а не держави, Сулейман II був змушений провести мобілізацію у восьми бейликах споряджати ескадри, залучати військові сили васальних Кримського ханства і Молдавії. До речі, це був єдиний випадок за всю історію Отоманської Порти.

Байда-Вишневецький згуртував розпорошені козацькі сили воєдино і показав їм дорогу на Крим і Туреччину [6, с. 125].

Таким чином, ми бачимо, що Дмитро Вишневецький був одним із лідерів козаччини середини XVI століття. Феномен його в тому, що саме він пізнав козаччину зсередини. Він гуртував козаків навколо себе, здійснював походи на татар і турків. Без сумніву, князь був дуже відважним воїном, як також визначним полководцем і стратегом. Недаремно італійські джерела називають Дмитра Вишневецького – «великим воїном», а українська народна творчість присвятила Байді-Вишневецькому так багато пісень і переказів.

Література:

1. Сергійчук В. І. Дмитро Вишневецький / В. І. Сергійчук / – К.: «Україна», 2003. – 192 с. – (Українські державники): іл.
2. Грядова А. Гетьмани України. Історії про славу, мудрість і відвагу / Анна Грядова/ – Х.: «Віват», 2015. – 352 с.
3. Семака Л. Дмитрій Вишневецький / Л. Семака // 100 великих українцев. – М.; К., 2001. – С. 69–75.
4. Субтельний О. Україна: історія / Пер. з англ. Ю. І. Шевчука; Вст. ст. С. В. Кульчицького. – 3-тє вид., перероб. і доп. / Субтельний Орест/ – К.: Либідь, 1993. 720 с.: іл.
5. Гваньїні О. Хроніка Європейської Сарматії / О. Гваньїні. – К., 2007.
6. Мороз В. С. Князь-гетьман Дмитро Іванович Байда-Вишневецький // Придніпров'я: історико-краєзнавчі дослідження. Випуск 7. 2009.

ПУБЛІЧНІ ЗАКУПІВЛІ У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я: ПРОБЛЕМНІ
ПИТАННЯ

*Барзилович А.Д.,
кандидат медичних наук
директор, МЦ «КіндерКлінік»
м. Київ, Україна*

Актуальність теми. Система охорони здоров'я України в умовах євроінтеграційно-налаштованого політичного курсу повинна забезпечувати належний рівень не тільки висококваліфікованої професійної підготовки фахівців медичної галузі, але й належний рівень фінансування та устаткування медичних закладів, які безпосередньо здійснюють надання медичних послуг. Питання належного фінансування медичних закладів є дуже важливим, якщо не первинним, при здійсненні та реалізації впровадження реформуючих змін у сфері охорони здоров'я згідно досвіду країн Західної Європи, які спостерігаються протягом останніх років в рамках євроінтеграційного курсу України. Організація та раціональне відтворення стратегії належного рівня фінансування медичних закладів, що знаходяться на державному забезпеченні лікарськими засобами та медичним обладнанням (в усіх сферах надання медичних послуг різного ступеня складності) є актуальним питанням не тільки декількох минулих років, сьогодні, а також майбутнього. Забезпечення належного рівня медичних послуг лікувально-профілактичними закладами України після здійснення певних змін в закупівлі у сфері охорони здоров'я створить передумови для встановлення рівних стосунків з партнерами та колегами країн ЄС.

Мета: визначення сучасного стану та кроків представників державної влади на шляху до удосконалення надання лікувально-профілактичними закладами України медичних послуг належного рівня шляхом спрощення, раціоналізації та оптимізації здійснення закупівель у сфері охорони здоров'я України.

Матеріали і методи: аналіз нормативно-правової бази державного регулювання фінансування лікувально-профілактичних закладів охорони здоров'я

України, вивчення забезпечення ефективності закупівлі медичних товарів бюджетними коштами згідно існуючих норм чинного законодавства України.

Результати досліджень. Належне фінансування медичних закладів є одним з основних питань регулювання, функціонування та взаємодії суб'єктів сфери охорони здоров'я не тільки України, але й інших держав, що забезпечують належний рівень медичних послуг. На сьогодні в Україні на державному рівні здійснюються заходи щодо впровадження реформуючих змін у сфері охорони здоров'я згідно досвіду країн Західної Європи в рамках євроінтеграційного налаштування. Забезпечення медичних закладів, що знаходяться на державному забезпеченні лікарськими засобами, медичним обладнанням (в усіх сферах надання медичних послуг різного ступеня складності), лікарськими речовинами, субстанціями, хімічними реактивами, засобами медичного призначення, засобами для дезінфекції приміщень та стерилізації медичних інструментів, спеціальним одягом для медичного персоналу та іншими матеріалами є актуальним питанням не тільки декількох минулих років, сьогодення, а також майбутнього.

З метою вдосконалення рівня надання медичних послуг та спрощення процедури забезпечення лікувально-профілактичних закладів охорони здоров'я України (ЛПЗОЗУ) президентом країни у березні 2020 року був підписаний Закон України «Про внесення змін до деяких законів України, спрямованих на підвищення доступності лікарських засобів, медичних виробів та допоміжних засобів до них, які закуповуються особою, уповноваженою на здійснення закупівель у сфері охорони здоров'я» [1, 2].

Зміни та доповнення в рамках вказаного ЗУ стосуються вдосконалення Податкового кодексу України, ЗУ «Про публічні закупівлі», та інших документів чинного законодавства.

Насамперед у прийнятому Законі відображається необхідність створення стратегічної закупівельної організації, яка відповідає та забезпечує ефективність закупівлі медичних товарів коштом держбюджету, що має здійснюватися з врахуванням провідних практик та загальноприйнятих механізмів.

У якості стратегічної закупівельної організації може виступати виключно юридична особа, що підтверджує високу кваліфікацію та професіоналізм штатних співробітників, наявність достатнього рівня матеріально-технічних ресурсів, а також здійснення фінансування та закупівель згідно чіткого сформованого порядку, чим буде реалізовувати повноваження МОЗ України щодо здійснення закупівель. У новій редакції Закону головним розпорядником бюджетних коштів лишається МОЗ України.

МОЗ України буде надавати бюджетні кошти стратегічній закупівельній організації як замовнику згідно вимог, зазначених у Законі України «Про публічні закупівлі». Закупівельна організація здійснює належним чином процедури закупівель, забезпечує укладання відповідних договорів, та відповідає повністю за своєчасне отримання ЛПЗОЗУ лікарських засобів належної якості та інших медтоварів як власних придбаних товарів.

Спрощенням процедури закупівель ЛЗ та інших медичних товарів також слід вважати низку запропонованих податкових пільг, насамперед зменшення відсотку або повне звільнення від сплачування ПДВ під час закупівлі вказаних товарів за бюджетні кошти. Слід врахувати, що зменшення або повна відсутність опадаткування також діє при здійсненні митного ввезення вказаних товарів в країну [3, 4].

Висновки. Враховуючи вищевикладене стає зрозумілим, що зазначені в ЗУ зміни та доповнення щодо держбюджетних закупівель у сфері охорони здоров'я мінімізують корупційні ризики, забезпечують своєчасне постачання якісних товарів у ЛПЗОЗУ, зменшують витрати з держбюджету при цьому підвищуючи забезпеченість ЛПЗОЗУ, що в свою чергу забезпечує підвищення рівня якості наданих медичних послуг.

Література:

1. Про внесення змін до деяких законів України, спрямованих на підвищення доступності лікарських засобів, медичних виробів та допоміжних засобів до них, які закуповуються особою, уповноваженою на здійснення закупівель у сфері охорони здоров'я. Закон України від 17 березня 2020. –

[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/531-20>

2. Про лікарські засоби. Закон України Відомості верховної ради України 1996, № 22, ст. 86.

3. Про затвердження форм документів у сфері публічних закупівель. Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі № 490 від 22.03.2016 р.

4. Про затвердження Порядку розміщення інформації про публічні закупівлі. Наказ № 477 Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 18.03.2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/> 11.

УДК 614.2:616.08

Медичні науки

ЗАСТОСУВАННЯ МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ ДЛЯ РОЗВИТКУ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ

Костенко І.Ф.,

доцент кафедри внутрішньої медицини № 3

Науковий кривник Поляков А.Є.

д.мед.н., професор, завідувач кафедри

внутрішньої медицини № 3 ОНМедУ

Одеський національний медичний університет

м.Одеса, Україна

Мета громадської охорони здоров'я – збереження людського капіталу шляхом істотного зменшення ризиків для національної безпеки, пов'язаних зі здоров'ям, продовження активного і працездатного віку [1]. Основними напрямками розвитку громадської охорони здоров'я є профілактика інфекційної та неінфекційної патології серед різних верств населення на різних територіях, визначення впливу зовнішнього середовища та соціальних умов на здоров'я людей, можливість проведення профілактичних заходів [2].

Проблема розвитку громадського здоров'я в Україні нині зберігає свою актуальність. Несприятливий демографічний стан у країні через високу смертність, зменшення народжуваності, постаріння населення, переважання

міського населення над сільським накладають відбиток на організацію і загальний стан охорони здоров'я [3]. Серед медичного персоналу щорічно зростає кількість працівників перед-пенсійного і пенсійного віку, збільшується дефіцит медсестер і лікарів. Особливо відчутна нестача кадрів на селі. Такі ж тенденції спостерігаються у багатьох країнах світу: дефіцит медичних кадрів у країнах Європейського Союзу перевищує 30 тисяч осіб і зростатиме надалі. Тому актуальним завданням є розробка стратегії розвитку громадської охорони здоров'я в Україні та інших країн світу протягом найближчих років.

За досвідом країн Євросоюзу, громадська охорона здоров'я складається з первинної медико-соціальної допомоги, надання догляду за хворими та пацієнтами похилого і старечого віку в домашніх умовах, публічного (громадського) оздоровлення та гігієни праці. Первинно-санітарна допомога є основною ланкою, яка охоплює лікувальні, профілактичні та реабілітаційні послуги, що надаються за місцем проживання, роботи або відпочинку. За сучасних світових вимог, громадське здоров'я вимагає високий рівень надання медичних послуг командою спеціалістів: лікарів, медичних сестер-бакалаврів, психологів, фізіотерапевтів, фахівців з гігієни праці та навколишнього середовища тощо. Фінансування установ громадського здоров'я у країнах Євросоюзу здійснюється на певному рівні за рахунок державних коштів, підприємств, платників податків, меценатів та добровільних внесків. До надання догляду за особами похилого віку, сім'ями з дітьми, родинами, де зловживають алкоголем наркотиками тощо широко залучаються суспільні та громадські організації, поліція, органи місцевого самоврядування, діячі релігійних громад, волонтери. За прикладом Нідерландів, у сільській місцевості догляд за пацієнтами похилого і старечого віку, які не страждають на хворобу Альцгеймера і не мають нахилу до агресії, здійснюється у денний час на приватних фермах з дозволу і ліцензії на цей вид діяльності відповідного Міністерства. Необхідною умовою є наявність серед співробітників ліцензованих медичних сестер-бакалаврів і можливість консультативної допомоги лікаря загальної практики [4].

Діяльність медичних працівників в системі громадської медицини спрямована на постійний моніторинг стану здоров'я окремих громадян, виробничих

колективів, великих груп населення. Сьогодні завдання з громадської охорони здоров'я в Україні здійснюють переважно заклади загальної практики - сімейної медицини. Значну частину роботи з громадської охорони здоров'я (профілактика інфекційних та неінфекційних хвороб, виробничого і побутового травматизму, формування здорового способу життя, раціонального харчування, оптимального фізичного розвитку, психічного і психологічного здоров'я, планування сім'ї, відмови від шкідливих звичок тощо) могли б виконувати медичні сестри-бакалаври. Однак, кількість медичних сестер цієї кваліфікації в практичній охороні здоров'я України недостатня, вони працюють переважно в обласних медичних установах або після закінчення навчання виїжджають за кордон. На жаль, нині зберігається низький рівень надання медичних послуг через незадовільний рівень матеріального та фінансового забезпечення сільської медицини.

Ми вважаємо, що треба підвищити престиж праці медичних працівників, надати преференції у навчанні персоналу для сільської медицини, збільшити кількість місць у закладах освіти за державного фінансування з медичних спеціальностей (педіатр, лікар загальної практики-сімейної медицини, медична сестра-бакалавр). На нашу думку, підвищення кваліфікації та навчання сімейних лікарів на засадах громадської охорони здоров'я доцільно проводити разом з медичними сестрами первинної медичної допомоги.

Висновки. Важливо прискорити процеси реформування медицини на місцях, щоб зберегти наявний кадровий потенціал та відновити втрачені позиції з надання якісної медичної допомоги насамперед сільському населенню. Використовуючи міжнародний досвід, необхідно активніше залучати об'єднані територіальні громади, волонтерів, релігійні організації, працівників соціальної служби до вирішення медичних і соціальних проблем населення для подальшого розвитку громадської охорони здоров'я.

Література:

1. *Актуальні питання розвитку системи громадського здоров'я в Україні* / О.М.Хвисюк, В.Г. Марченко, О.М. Карабан, І.О. Вороньжев //Проблеми безперервної освіти і науки.-2017.-№ 2[25].-С. 6-10.

2. Рингач Н.О. Громадське здоров'я як чинник національної безпеки // http://www.academy.gov.ua/%5CNMKD%5Clibrary_nadu%5CMonografiy%5Ceb888b29-b062-4a77bb62-ab02e68a21e5.pdf.

3. Короленко В.В. Реформа громадського здоров'я України як частини глобального здоров'я // http://www.slideshare.net/v_korolenko/160115-43620185.

4. Health 2020/ A European policy framework and strategy for the 21 st.century [електронний ресурс]/ World Health Organization/-2013/- Режим доступу: [http:// www.euro.who.int/ data/assets/pdf_file/0011/199532/Health2020-Long.pdf?ua=1.\(eng\)](http://www.euro.who.int/data/assets/pdf_file/0011/199532/Health2020-Long.pdf?ua=1.(eng))

УДК 340.6

Медичні науки

ПРОБЛЕМИ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ
СУДОВО-ТОКСИКОЛОГІЧНИХ ТА ІНШИХ ЛАБОРАТОРНИХ
ЕКСПЕРТИЗ В ОБСМЕ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ СУДОВО-МЕДИЧНОЇ
ЕКСПЕРТИЗИ ТРУПА

Моргун О.О.,

*лікар-судово-медичний експерт
Дергачівського міського відділення*

Куценко К.В.,

*лікар-судово-медичний експерт
Золочівського районного відділення*

Моргун А.О.,

*лікар-судово-медичний експерт
Харківське обласне бюро судово-медичної експертизи
м. Харків, Україна*

Хижняк В.В.,

*кандидат медичних наук, доцент кафедри судової медицини
та медичного правознавства ім. засл. проф. М.С. Бокаріуса
Харківський національний медичний університет, доцент
м. Харків, Україна*

Порядок призначення судової експертизи встановлено ст. 7¹ Закону України (далі – ЗУ) «Про судову експертизу» та ст. 242 Кримінально-процесуального кодексу (далі – КПК) України, в яких зазначено, що будь-яка судова експертиза

може бути проведена на підставі рішення органу досудового розслідування, ухвали суду, або на підставі договору зі стороною захисту. Проведення судової експертизи, зокрема, і судово-медичної повинно оформлюватися документом під назвою «Висновок експерта», про що записано у частині 1 статті 101 «Висновок експерта» чинного КПК України: «Висновок експерта – це докладний опис проведених експертом досліджень та зроблені за їх результатами висновки, обґрунтовані відповіді на запитання, поставлені особою, яка залучила експерта, або слідчим суддею чи судом, що доручив проведення експертизи».

Структура та зміст «Висновку експерта» визначено статтею 102 чинного КПК України.

Але окрім вищевказаних законодавчих актів є галузеві документи, що містять правила проведення різного виду судових експертиз. Зокрема, Порядок та Правила проведення судово-медичних експертиз, а також інші організаційні настанови для проведення судово-медичної експертизи. Це встановлено наказом МОЗ України від 17.01.95 р. № 6 «Про розвиток та вдосконалення судово-медичної служби України». Так, «Інструкція про проведення судово-медичної експертизи», що затверджена вищевказаним наказом МОЗ України, встановлює порядок направлення судово-медичним експертом об'єктів, вилучених під час проведення судово-медичної експертизи трупу, для вивчення в лабораторних підрозділах обласних бюро судово-медичної експертизи (далі – ОБСМЕ). В п. 2.11 зазначеної Інструкції записано: «Коли при відповіді на питання, поставлені перед експертизою, виникає необхідність у проведенні судово-медичних лабораторних досліджень, судово-медичний експерт має право надіслати всі необхідні матеріали на ці дослідження».

Мета повідомлення – з'ясувати наявність проблем нормативно-правового регулювання судово-токсикологічних та інших лабораторних експертиз в ОБСМЕ під час проведення судово-медичної експертизи трупа.

На підставі цього проаналізуємо зміст Правил проведення судово-медичних експертиз (досліджень) у відділеннях судово-медичної гістології бюро судово-медичної експертизи, що затверджені вже відомим нам наказом

МОЗ України. Пункт 1.3 цих Правил встановлює: «Експертиза у відділенні виконується за постановою особи, яка проводить дізнання, слідчого, прокурора, судді чи за ухвалою суду, а також за направленням судово-медичних експертів інших структурних підрозділів бюро, які проводять експертизу у справі».

Керуючись відомчими нормами, судово-медичні експерти направляють вилучені ними під час судово-медичної експертизи трупу об'єкти в лабораторії ОБСМЕ для проведення, наприклад, судово-токсикологічного або судово-гістологічного досліджень (Висновок експерта за формою 180/0, затвердженою наказом МОЗ України № 197 від 05.08.99 р.) та ставлять перед експертами вказаних лабораторних підрозділів необхідні для вирішення питання на свій, судово-медичного експерта розсуд. У той же час лабораторії ОБСМЕ, керуючись наказом МОЗ України від 17.01.95 р. за № 6 досліджують об'єкти, що направляють їм експерти ОБСМЕ, та оформлюють результати таких досліджень документом «Висновок експерта» лише на підставі направлення судово-медичного експерта, що проводив розтин мерця.

Таке положення справ суперечить ЗУ «Про судову експертизу» та КПК України, які встановлюють вичерпний перелік процесуальних осіб, які можуть призначати експертизу, а це стосується і всіх видів лабораторних судово-медичних експертиз ОБСМЕ (судово-токсикологічних, судово-гістологічних, судово-імунологічних, судово-криміналістичних, судово-цитологічних, судово-біохімічних, ДНК-ідентифікаційних тощо).

Ця ситуація склалася після прийняття чинного КПК України. У п. 21 розділу XI «Перехідні положення» КПК України дається пряма вказівка Кабінету Міністрів України протягом трьох місяців з дня опублікування цього КПК України привести свої нормативно-правові акти у відповідність із ним та забезпечити приведення нормативно-правових актів міністерств та інших центральних органів виконавчої влади України у відповідність з КПК України. Але не зважаючи на вищевказану вимогу ЗУ, єдиний галузевий документ (наказ МОЗ України № 6 від 17 січня 1995 р.), що регулює всі аспекти проведення судово-медичних експертиз, і досі залишається у старій

редакції. Тобто, він не відповідає законам України, а тому не є чинним.

Таке положення справ може призвести до звуження процесуальних прав сторін кримінального провадження і взагалі до визнання такого «Висновку експерта» не правочинним і виключення його з переліку доказів по кримінальному провадженню.

Крім того, це заважатиме встановлювати пріоритетні для справи питання та може призвести до нецільового використання державних коштів на вирішення «не цікавих» для особи, що призначила експертизу трупу, питань.

Підсумовуючи викладене, наголошуємо на необхідності приведення наказу МОЗ України від 17.01.95 р. за № 6 «Про розвиток та вдосконалення судово-медичної служби України» у відповідність до вимог чинного КПК України та ЗУ «Про судову експертизу».

УДК 613.8

Медичні науки

РІВЕНЬ ПОШИРЕННЯ РІЗНИХ ФОРМ АГРЕСІЇ, ЯКІ МАЮТЬ МІСЦЕ В СУЧАСНОМУ УЧНІВСЬКОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Сергета І. В.,

завідувач кафедри загальної гігієни та екології

Браткова О. Ю.,

доцент кафедри загальної гігієни та екології

Вінницький національний медичний університет

ім. М. І. Пирогова,

Макарова О. І.,

кандидат медичних наук, лікар-педіатр

м. Вінниця, Україна

Актуальність. Невід’ємне місце у структурі особистісних проявів і, передусім, особливостей психічної адаптації учнів шкільного віку, які у багатьох аспектах визначають їх певні поведінкові рішення та обумовлюють формування певних поведінкових стратегій, посідають показники, що відображують особливості рівня розвитку різноманітних корелят агресивності, котрі визначають схильність особистості до заподіяння дій, визначальною

характеристикою яких є виражений деструктивний зміст [2, с. 174].

Мета. Метою дослідження було визначення рівня поширення різних форм агресії, які мають місце в сучасному учнівському середовищі.

Матеріали та методи. Для діагностики рівня поширення в учнівському середовищі агресивних проявів використовувався особистісний опитувальник Басса-Даркі, який дозволяв визначити типові для досліджуваних осіб форми агресивної поведінки та встановити рівні їх вираження в діапазоні від помірного до високого за 8 базисними шкалами (шкали фізичної, вербальної і непрямой агресії, негативізму, роздратованості, підозрливості, почуття образи та почуття провини) [1, с. 223; 3, с. 22; 4, с. 20; 5, с. 15].

Результати та обговорення. В ході проведених досліджень визначено, що рівень різних форм агресії, які мають місце в учнівському середовищі, був достатньо високим і засвідчував значний ступінь поширення різноманітних форм агресивних за своїм змістом дій та вчинків.

Так, розглядаючи рівень розвитку окремих проявів агресивності школярів, слід було зазначити, що однією з найменш розвинутих серед дівчат і юнаків характеристик агресивних дій були показники щодо фізичної агресії підлітків, які відображували схильність до безпосереднього використання фізичної сили. Так, рівень досліджуваних показників серед дівчат у віці 15 років становив $54,78 \pm 3,28$ балів, у віці 16 років знижувався до $52,03 \pm 3,49$ балів (5,0%; $p > 0,05$), зростаючи згодом у віці 17 років до $53,33 \pm 3,18$ балів (2,6%; $p > 0,05$). Аналогічні зрушення реєструвались і серед юнаків – рівень показників фізичної агресії серед них, складаючи у віці 15 років $61,49 \pm 3,25$ балів, знижувався до $58,74 \pm 3,12$ балів (4,5%; $p > 0,05$) у віці 16 років та знов збільшувався до $61,16 \pm 3,08$ балів (0,5%; $p > 0,05$) у віці 17 років. Суттєвих гендерних відмінностей не спостерігалось ($p > 0,05$).

Більш суттєвим необхідно було вважати рівень розвитку серед сучасних учнів показників вербальної агресії, тобто намагання щодо переважного виявлення негативних почуттів через форму (сварки, розмови на підвищених тонах тощо) або через зміст (погрози, прокляття тощо) словесних звернень до інших осіб. Зокрема, у 15-річних дівчат і юнаків їх значення становили

57,71±2,58 балів та 54,74±2,49 балів, у 16-річних – 58,07±3,03 балів (0,6%; $p>0,05$) та 53,12±2,24 балів (3,0%; $p>0,05$), згодом зростаючи в обох випадках до найвищих за ступенем розвитку значень і складаючи 59,01±2,82 балів (2,3%; $p>0,05$) і 56,32±2,28 балів (2,9%; $p>0,05$) відповідно. Виражених гендерних розбіжностей не реєструвалось ($p>0,05$).

Проте найбільш суттєвим ступінь вираження агресивних проявів був у разі визначення показників непрямой агресії, що засвідчує рівень поширення негативних почуттів агресивного змісту шляхом опосередкованих дій або пліток, спрямованих проти інших осіб. Так, серед дівчат і юнаків у віці 15 років рівень показників агресивності становив відповідно 66,42±3,27 балів та 57,35±2,80 балів, у віці 16 років – складав відповідно 62,62±3,22 балів (5,7%; $p>0,05$) та 56,68±3,31 балів (1,2%; $p>0,05$), у віці 17 років – становив відповідно 67,69±3,50 балів (1,9%; $p>0,05$) та 65,78±2,98 балів (14,7%; $p<0,05$). Проте суттєві статево-зумовлені відмінності спостерігались лише серед 15-річних учнів ($p<0,05$).

Досить вираженим слід було вважати і ступінь вираження показників, які визначали рівень поширення негативізму, провідною формою якого є опозиційні форми поведінки, що переважно спрямовані проти авторитету батьків та викладачів. Не можна було не відмітити і наявність достатньо різних тенденцій як серед дівчат, так і серед юнаків у віковій динаміці. Зокрема, у 15-річних дівчат і юнаків значення показників негативізму становили 61,73±3,70 балів та 51,76±3,32 балів, у 16-річних дівчат і юнаків відповідно зменшувались до 60,00±4,17 балів (2,8%; $p>0,05$) та збільшувались до 59,20±3,87 балів (14,4%; $p>0,05$), згодом у віці 17 років знижуючись до 52,83±4,38 балів (14,4%; $p>0,05$) серед перших та зростаючи до 63,20±3,71 балів (22,1%; $p<0,05$) серед других. Таким чином, для дівчат характерним було зменшення з віком почуття протиріччя, відкидання суспільних стереотипів і прийнятих у суспільстві форм поведінки, для юнаків, навпаки, схильність до збільшення такого протистояння з віком. Гендерні розбіжності реєструвались лише серед підлітків у віці 15 років ($p<0,05$).

Показники ще однієї компоненти агресивних особистісних проявів, а саме роздратованості, тобто схильності до виникнення дратівливих реакцій у разі

найнезначнішого збудження впродовж часу спостережень поступово зменшувались серед дівчат – з $55,19 \pm 2,59$ балів у віці 15 років до $47,88 \pm 2,20$ балів у віці 16 років (13,2%; $p < 0,05$) та $52,81 \pm 2,44$ балів у віці 17 років (4,3%; $p > 0,05$), серед юнаків – з $51,00 \pm 2,27$ балів у віці 15 років до $46,56 \pm 2,61$ балів у віці 16 років (8,7%; $p > 0,05$) та $45,54 \pm 3,12$ балів у віці 17 років (10,7%; $p > 0,05$). Суттєвих гендерних відмінностей у ході досліджень не спостерігалось ($p > 0,05$).

Натомість різноспрямовані статево-зумовлені розбіжності спостерігались під час визначення особливостей розвитку впродовж досліджуваного вікового діапазону характеристик підозрілості, відмітними рисами якої слід було визнати схильність до недовіри у відношенні до оточуючих та надзвичайно обережного поводження з ними. Зокрема, у 15-річних дівчат їх значення становили $57,53 \pm 3,62$ балів, у 16-річних дівчат – $53,75 \pm 3,18$ балів (6,6%; $p > 0,05$), у 17-річних дівчат – $54,90 \pm 3,31$ балів (4,6%; $p > 0,05$), разом з тим у 15-річних юнаків досліджувані показники склали $51,33 \pm 2,60$ балів, у 16-річних юнаків – $50,16 \pm 2,95$ балів (2,3%; $p > 0,05$), у 17-річних юнаків – $54,56 \pm 3,01$ балів (6,3%; $p > 0,05$). Отже, в першому випадку реєструвались тенденції до поступового зменшення загального рівня підозрілості, в другому – тенденції до його поступового зростання. Проте яких-небудь статево-зумовлених відмінностей не реєструвалось ($p > 0,05$).

За шкалами почуття образи та почуття провини спостерігалися аналогічні тенденції як у статевому, так і у віковому відношенні. Високі рівні почуття образи свідчать про розвиток заздрості до успіхів інших, неприйняття та ненависті до оточуючих. У цьому випадку серед 15-річних дівчат і юнаків їх значення склали $59,50 \pm 3,23$ балів та $50,47 \pm 3,30$ балів, у 16-річних дівчат і юнаків – зменшувались до $56,90 \pm 3,19$ балів (4,4%; $p > 0,05$) та $47,84 \pm 2,68$ балів (5,2%; $p > 0,05$), у 17-річних дівчат і юнаків – зростали до максимального рівня відповідно $60,58 \pm 3,15$ балів (1,8%; $p > 0,05$) та $56,94 \pm 3,74$ балів (12,8%; $p > 0,05$). Статево-зумовлені відмінності спостерігались тільки серед підлітків у віці 16 років ($p < 0,05$).

Надзвичайно високими, причому такими, що мали чітко виражені тенденції до зростання протягом досліджуваного вікового відрізка, були показники, які відображували ступінь вираження почуття провини. Рівень

розвитку показників у дівчат зростав з $60,28 \pm 2,90$ балів у віці 15 років до $63,92 \pm 2,70$ балів (6,0%; $p > 0,05$) у віці 17 років, у юнаків – відповідно з $58,88 \pm 2,90$ балів до $62,26 \pm 2,50$ балів (5,7%; $p > 0,05$). Проте найнижчі за ступенем вираження величини реєструвались серед 16-річних підлітків – $60,18 \pm 3,08$ балів (0,2%; $p > 0,05$) у дівчат та $55,16 \pm 2,74$ балів (6,3%; $p > 0,05$) у юнаків. Суттєвих гендерних відмінностей не реєструвалось ($p > 0,05$).

Висновки. Узагальнюючи отримані результати, слід відзначити, що рівні розвитку різних форм агресії за всіма шкалами, які досліджувались, перевищували граничний рівень. У більшості підлітків реєструвались ті або інші форми агресії. З восьми різних форм агресії найвищим виявився рівень непрямой агресії, яка свідчить про ступінь пригнічення, придушення агресивності підлітками у собі, що несприятливо відображується на стані емоційної сфери. Рівні агресії серед дівчат є вищими в порівнянні з юнаками за всіма шкалами, окрім шкали фізичної агресії. Стосовно вікової динаміки, то необхідно зазначити, що вищі рівні агресії майже за всіма шкалами були властивими для підлітків випускних класів. Ймовірно, це обумовлено тим, що розумове та емоційне навантаження саме у цей період є значно вищим в зв'язку з необхідністю вибору підлітками майбутньої професії, підготовкою до випускних екзаменів у школі та вступних іспитів до середніх або вищих навчальних закладів. Крім того, невпевненість у майбутньому в зв'язку з нестабільністю соціально-економічної ситуації в державі вимагає від підлітків готуватися до “боротьби за місце під сонцем” у дорослому житті, що змушує більш агресивно ставитися як до себе, так і до навколишнього світу.

Література:

1. Польшка Н. С., Сергета І. В. Актуальні проблеми психогієни дітей і підлітків: шляхи та перспективи їх вирішення (огляд літератури і власних досліджень). *Журнал НАМН України*. 2012. Т. 18, № 2. С. 223-236.
2. Практическая психодиагностика. Методики и тесты / Под ред. Д. Я. Райгородского. – Самара: Издательский дом “Бахрах-М”, 2011. 667 с.
3. Сергета І. В., Браткова О. Ю., Мостова О. П., Панчук О. Ю., Дударенко О. Б. . Наукові принципи психогієнічної діагностики стану здоров'я

дітей, підлітків та молоді. *Довкілля та здоров'я*. 2012. № 4 (64). С. 21-25.

4. Сергета І. В., Мостова О. П. Медико-соціальні аспекти навчальної адаптації та стан здоров'я учнів шкільного віку. *Актуальні питання педіатрії, акушерства та гінекології*. 2013. № 2. С. 20-22.

5. Сергета І. В., Бардов В. Г. Перспективи використання рівня фізичної працездатності як кількісного показника здоров'я дітей та підлітків. *Довкілля та здоров'я*. 1998. № 1 (4). С. 14-17.

УДК:37.034-057

Педагогічні науки

ШЛЯХИ ДУХОВНО-РЕЛІГІЙНОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ: ЗАСАДНИЧІ ПОЛОЖЕННЯ

Гринькова Н.М.,

*кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри теорії і методики виховання*

*Рівненський державний гуманітарний університет
м. Рівне, Україна*

Формування нового українського суспільства потребує становлення в підростаючого покоління таких духовно-моральних рис, як гуманність, відповідальність, чесність, працьовитість, толерантність та інших. Однак, через домінуючу тенденцію до збільшення проявів бездуховності, нівелювання духовних життєвих цінностей, загострення проблем сімейного виховання, актуальним стає пошук ефективних шляхів становлення повноцінної духовно розвиненої особистості. Актуальність означеної теми зумовлена також нагальною потребою збереження національних і культурних надбань українського народу, передачі їх від покоління до покоління, що визначатиме майбутнє нашої нації.

Сучасними нормативно-правовими документами про освіту, а саме: Законом України «Про вищу освіту», Концепціями «Національно-патріотичного виховання дітей і молоді», «Нова українська школа», «Виховання гуманістичних цінностей учнів»; Програмою «Нова українська школа у поступі до цінностей»

задекларовано, що одним із пріоритетних напрямів реформування системи освіти є утвердження духовно-моральних цінностей кожної особистості як базової основи громадянського суспільства.

Зазначене вище спонукає звернутися до релігії як дієвого соціального інституту, котрий має сформовану роками ефективну виховну систему. Однак, сучасне покоління пожинає плоди атеїстичного виховання часів комунізму, коли релігія та існування Бога не просто піддавалося сумніву, а заперечувалося, водночас, участь у церковних обрядах та дійствах каралася навіть смертю.

Таким чином, духовно-релігійне виховання студентської молоді, є запорукою формування нового українського життєздатного суспільства, відтак, важливою умовою збереження національної самобутності та усєї держави в цілому.

Проведений аналіз наукових джерел дає підстави для висновку про різновекторність актуалізованої проблеми, а також засвідчив, що окресленій проблемі присвячено ряд досліджень. Так, філософські засади і передумови духовно-морального виховання охарактеризовано в роботах А. Ахвердова, Н. Бердяєва, А. Гусейнова, Н. Крутова, А. Лопуховської, О. Целікової та інших.

Психологічні механізми та закономірності духовного становлення особистості розкрито в працях психологів: С. Анісімова, Т. Ващенко, В.Гуріна, М. Іванчук, Д. Колесова, Н. Непомнящої, Р. Павелківа, В. Рибалки, Є. Суботського.

Релігійна культура молоді стала предметом дослідження Л. Гризи, М. Романенко, які наголосили на необхідності введення курсу християнської етики в закладах освіти. Своєю чергою Л. Шугаєва, Ю. Терещенко, Т. Тхоржеховська переконували у потребі навчального курсу релігієзнавства. Розмежували поняття «релігійна освіта» і «релігійне виховання» А. Бойко, Н. Лавриненко, В. Пащенко, Г. Опилат, Л. Орбан.

Актуальність порушеної проблеми зумовила вибір теми статті, мета якої полягає в розкритті теоретичних засад духовно-релігійного виховання студентської молоді.

Одне з найважливіших місць у системі виховання підростаючих поколінь, як вже зазначалося, посідає духовно-релігійне виховання, під яким розуміємо

планомірний, цілеспрямований процес формування духовно-моральних якостей особистості (добра, милосердя, гуманізму, терпимості, толерантності, адекватного позитивного ставлення до оточуючого світу) засобами релігії, шляхом залучення до духовних надбань, участі у церковних звичаях, обрядах, традиціях тощо.

Розгляд окресленої проблеми для соціальної категорії «студентська молодь пояснюється необхідністю формування духовності молоді, залучення їх до духовних та культурних цінностей, традицій українського народу. Водночас, майбутній вчитель, для якого притаманним є духовність та моральність обов'язково формуватиме у своїх учнів духовно-моральні цінності, залучатиме їх до християнських обрядів та традицій.

Зазначимо, що необхідність духовно-релігійного виховання української молоді окреслена у сучасних документах про освіту. Так, у Законі України «Про вищу освіту» зазначено, що важливим завданням системи освіти є формування особистості шляхом патріотичного, правового, екологічного виховання, утвердження в учасників освітнього процесу моральних цінностей, соціальної активності, громадянської позиції та відповідальності, здорового способу життя, вміння вільно мислити та самоорганізовуватися в сучасних умовах [1].

Програмою «Нова українська школа» у поступі до цінностей визначено, що «ключовим внутрішнім викликом духовної безпеки нації виступає національна самоідентифікація, яка втілюється у почуттях-цінностях – «Я–Українець» – «Ми–Українці». У свою чергу кожна «особистість має прийняти історичну естафету вищих духовних надбань нації, жити і діяти на їх основі та примножувати їх з урахуванням викликів теперішнього часу». Саме тому в наш час важливою є активізація зусиль з підвищення духовного рівня української молоді, формування у неї стійкої системи глибоких морально-духовних цінностей...» [2, с.17].

Сучасна студентська молодь - це нове покоління, котре володіє інформаційними технологіями, має особливий світогляд, культуру мовлення, вони допитливі, цілеспрямовані, обізнані і, водночас, вразливі. У формуванні їх особистості, як вже зазначалося, важливе значення має релігія. У своєму дослідженні ми спираємося на християнство, як потужний і дієвий засіб

виховання. Зазначимо, що Україна є поліетнічною державою, що природньо визначає існування декількох релігійних напрямів. Однак, духовно-морально цінності є об'єднуючим компонентом для усіх конфесій, що ми і враховували у своєму дослідженні та виховній роботі зі студентською молоддю.

Аналіз результатів соціологічних опитувань переконливо доводить, що сучасна молодь позитивно та толерантно ставиться до релігії, як культурно-історичної цінності українського народу, спостерігається значний інтерес до церковних звичаїв, участь молоді у богослужіннях, церковних обрядах, залучення до пропаганди релігійних цінностей тощо.

Як свідчать власні дослідження, студентську молодь найбільше приваблює в сучасній громадській діяльності церковне благодійництво та милосердя. Таким чином, одним із шляхів духовно-релігійного виховання студентської молоді є залучення їх до волонтерської діяльності, котра передбачає об'єднання та мобілізацію добровільних зусиль небайдужих членів суспільства задля позитивних змін у суспільстві, місті, селі, а також спільного розв'язання загальних завдань та актуальних проблем [3, с. 20].

Волонтером є людина, яка вільно, самостійно, без примусу, не переслідуючи певні корисливі цілі, займається діяльністю на благо суспільства; добровільно надає безоплатні соціальні послуги та допомогу соціальним групам різного віку: особам із особливими потребами, дітям-сиротам, хворим, неблагополучним сім'ям, особам, які опинилися у складних життєвих ситуаціях. З цією метою церква активно співпрацює із соціальними службами, реабілітаційними центрами, органами державної влади, закладами освіти, у тому числі вищої освіти тощо.

Важливим шляхом духовно-релігійного виховання студентської молоді є відродження національних особливостей релігійних обрядів і традицій українського народу, залучення до них дітей, молоді та їх батьків. Така активна співдіяльність з церквою є важливим для відчуття спорідненості, толерантності, духовного єднання з оточуючими. Таким чином формується релігійна культура особистості, котра є важливим показником духовно-релігійного виховання.

Ще однією умовою духовного становлення підростаючого покоління, котра,

водночас, допомагає реалізувати зазначене вище, є створення умов для сімейного виховання християнської сім'ї, родини. Адже як свідчить досвід українського народу, дотримання християнських заповідей, участь у спільних молитвах, церковних обрядових діях, об'єднували усіх членів сім'ї, вчили шанобливому ставленню до батьків, старших, прищеплювали культуру поведінки, формували працелюбність, гуманність, відповідальність, доброзичливість тощо. В наш час зреалізувати визначені умови можливо через формування інституту сім'ї, залучення батьків, у тому числі студентської молоді до участі у спільних заходах, благодійних акціях, надання батькам необхідної інформації. Зазначимо, що становлення у студентської молоді правильного уявлення про християнську сім'ю є головною передумовою втілення ними релігійних звичаїв та традицій у власне життя.

Звернення до історії українського народу переконливо доводить те, що впродовж багатьох століть саме церква була головним соціальним інститутом виховання людини. На той час діти навчалися грамоті, пізнанню істини, хорошій поведінці у монастирській чи церковній школі. Православний храм завжди був центром естетичного виховання, де формувалися духовні якості особистості, проходили всі важливі події та етапи її життя.

Сучасна ситуація у світі та в Україні поставила нас в умови жорстких випробувань через пандемію COVID-19, у зв'язку з цим введення жорсткого карантинного режиму, де відвідування церкви та участь у релігійних обрядах здійснювалася лише у режимі онлайн.

Таким чином, духовно-релігійне виховання сучасної студентської молоді є потужним інструментом підготовки здорового, духовно розвиненого прийдешнього покоління до активного громадянського життя, прилучення їх до примноження та збереження культурних історичних надбань українського народу, відтак, це сприятиме збереженню нації.

З цією метою необхідно залучати усі активні соціальні інститути, починаючи з сім'ї і завершуючи державними та громадськими організаціями, а також найбільше церкву. Саме навернення до Бога, плекання доброго, прекрасного, прагнення до духовного життя є ціллю існування людства.

Література:

1. Про вищу освіту: Закон України від 05.10.2017 №2145-VIII. URL: [/1556-18](#)
2. Програма «Нова українська школа» у поступі до цінностей: Київ, 2018. 40 с.
3. Алексєєнко, Т., Данілова, А., Конончук, А., Куниця, Т. Добродійна діяльність школярів: Методичні рекомендації. Ніжин: Видавець ПП Лисенко М. 2015. 104 с.

Педагогічні науки

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ НАВЧАННЯ ТВОРЧО ОБДАРОВАНИХ УЧНІВ НА УРОКАХ МИСТЕЦТВА

*Зінченко М., Картавова О.М., Радчук Б.С.,
студенти факультету дошкільної,
початкової освіти та мистецтв
імені Валентини Волошиної
Вінницький державний педагогічний
університет імені Михайла Коцюбинського
м. Вінниця, Україна*

На сьогоднішній день одним із пріоритетних завдань є створення умов, які здатні забезпечити виявлення і розвиток обдарованих дітей, а також реалізувати їх потенційні можливості. Творча, обдарована дитина має нестандартне самостійне мислення, багатий духовний світ, уміє пізнавати, бачити навколишнє середовище, створює щось нове, оригінальне, неповторне. Для того, щоб допомогти з розвитком такої особистості в умовах загальноосвітнього навчального закладу, необхідно створити належні педагогічні передумови і дати можливість для розкриття індивідуальних особливостей кожної дитини, задовольнити в пізнавальних потребах та інтересах, використовувати потрібний підхід до організації педагогічного процесу для ефективного навчання, розвитку та

виховання кожного учня. Із вище вказаного, опрацьованого матеріалу ми вже змогли зрозуміти, що сприятливими можливостями для виявлення, розкриття, підтримки та супроводу дитячої обдарованості має, безумовно, початкова ланка освіти, в якій вчитель має проявити себе як творець, імпровізатор, фасилітатор.

Діткам молодшого шкільного віку від природи закладена висока емоційність та чутливість до образних вражень, можливість чітко розрізняти багатство та кольоровість фарб природи, незвичайна уява, невтомна допитливість, відкритість до оточуючого світу. Саме тому варто розуміти, що фактично всі діти – обдаровані в тій чи іншій сфері. Вони із задоволенням беруть участь у різних видах творчих завдань, схильні до фантазування, імпровізацій, однак без систематичної роботи з розвитку обдарованості високих результатів досягти складно навіть учням з високим рівнем розвитку певних здібностей [3, с. 19].

Через не уважність батьків та педагогів, саме в шкільні роки часом дитина втрачає свої творчі здібності, які були їй закладеними від природи. Також варто пам'ятати, що навколишнє середовище також має вплив на розкриття творчих здібностей, але тут питання стоятиме, «Впливає позитивно чи негативно?» - адже воно може не лише розвивати талант, але й гальмувати його. Після проведення низки спостережень та опитувань бу з'ясовано, що серед обдарованих дітей більшість негативно ставляться до школи. На запитання, «Чому?» - часто чули, « Не цікаво.», «Нудно».

Опрацювавши ситуацію краще було зрозуміло, що навчальна програма стає не цікавою, бо деякий матеріал дитина вже знає, а тому в більшості випадків інтерес до навчання зникає. Через те, що діткам скучно, часто підривають дисципліну в класі. Саме тому для розвитку обдарованості краще та ефективно створювати організаційно-педагогічні умови, які будуть допомагати в ефективному розвитку діток та не заважатимуть гармонійній взаємодії з оточуючими.

Як би дивно не звучало проте у фізичному й емоційному розвитку обдаровані діти перебувають у межах своєї вікової норми, але при цьому значно перевищуючи однолітків інтелектуально. Ця перевага часто призводить до розвитку в обдарованих учнів серйозних соціально-психологічних проблем:

емоційність, особистісні та інші психологічні бар'єри, які згодом ускладнюють прояв творчості обдарованого школяра; випереджальний розвиток, незвичні погляди на навколишній світ і, як наслідок, не бажання дотримуватися загальним вимогам у школі; потім з'являються шкільні труднощі внаслідок того, що діти з раннім розвитком думають значно швидше, а ніж висловлюють свої думки; невизначеність в певних видах інтересів і поєднання їх з поверхневими знаннями; прагнення до лідерства, часом може проявлятися з рисами диктаторства, що потім може призвести до проблем міжособистісної комунікації; часом бувають випадки, що у таких дітей занижена самооцінка, ви прагнуть не виділятися серед однолітків; невідповідність інтелектуальних, соціальних і етичних потреб обдарованої дитини до реального змісту шкільної програми і кола спілкування, а це часто призводить до неприязні до школи й однолітків; підвищена чутливість до різних подразників і стимулів, що часто вважається гіперактивністю [5, с. 48].

Для дітей, а особливо обдарованих, важливою є підтримка дорослих. Вчитель як ніхто інший повинен звертати на це увагу, і всіма способами намагатися підсилити натхнення, бажання, впевненість в своїх силах, щоб дитина розвивала свій таланти а згодом і показала результати своєї плідної праці. Образотворчо обдарована дитина сприймає навколишній світ, як невід'ємну частину себе, а потім передає це з допомогою кольору, переживає разом із авторами творів та співіснує з героями книжок. А ми маємо підтримувати та допомагати нашим діткам розвиватися в цьому напрямку.

Хотілося б зауважити що робота з обдарованими дітьми відбувається з допомогою спеціальних програм, які акцентують увагу на певних сильних сторонах особистості. Методи та форми роботи з обдарованими дітками маю поєднувати між собою та методами які використовуються для роботи з усіма учнями класу. Доцільно використовувати тематичні та проблемні міні-курси, «мозкові штурми», рольові тренінги, ігри, пошукові та дослідницькі завдання.

Література:

1. Антощук Є. Знайомтеся: ейдетика: (техніка запам'ятовування) / Є. Антощук // Шкільний світ. – 2000. – N8. – С.9.

2. Белік С. Реалізація програми «Обдарованість» / С. Белік, С. Бородай //Директор школи. – 2009. – № 40 (568). – С. 26-30.

3. Богосвятська А.І. Методика ейдотехніки та її використання словесниками / А.І. Богосвятська // Зарубіжна література в школах України. – 2012. – № 5. – С. 32-36.

4. Жук Л. Обдарована дитина в умовах сучасної освітньої системи / Л. Жук //Обдарована дитина. – 2009. – № 1. – С. 3-8.

5. Коновальчук М. Педагогічна творчість учителя в роботі з обдарованими молодшими школярами : навчально-методичний посібник / М. Коновальчук. – К.: ТОВ «СІТІПРІНТ», 2013. – 90 с.

Педагогічні науки

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

Павленко І.О.

викладач педагогіки

В статті висувається питання щодо формування професійно-педагогічної компетентності вчителя.

Ключові поняття: компетенція, компетентність, компетентнісний підхід, освітній результат, інтеграція.

Компетентність сьогодні - це одиниця виміру освіченості людини, оскільки здобуті вміння та навички є недостатнім виміром рівня якості освіти. Компетентність розглядається також як базова характеристика особистості, бачення вирішення проблемних ситуацій, стійка її частина, за якою можна передбачити поведінку людини як в життєвих ситуаціях, так і в професійних.

Професійна компетентність вчителя – це сукупність його особистісних якостей, загальної культури та кваліфікаційних знань, умінь, методичної майстерності, гармонійна інтеграція яких в педагогічній діяльності дає оптимальний результат. [1;33]

Професійна компетентність – це базова характеристика діяльності спеціаліста; вона включає як змістовий (знання), так і процесуальний (уміння) компоненти і має головні суттєві ознаки, а саме: мобільність знань, гнучкість методів професійної діяльності і критичність мислення. На основі цього запропоновано таке розуміння професійно-педагогічної компетентності.

Професійно-педагогічна компетентність вчителя є складною багато-рівневою стійкою структурою його психічних рис, що формується внаслідок інтеграції досвіду, теоретичних знань, практичних умінь, значущих для вчителя особистісних якостей і має окреслені суттєві ознаки (мобільність, гнучкість і критичність мислення). Ці зрушення встановлюють нові вимоги до трудової діяльності наших співгромадян: якості їх професійної підготовки й професійної компетенції, рівня соціально-професійної мобільності, конкурентноздатності на ринку праці та в різних сферах виробничої діяльності. [2; 141]

Нова українська школа потребує нових підходів до навчання, які ґрунтуються на засадах педагогіки партнерства, співпраці між учнями та вчителями, відходу від авторитарної моделі комунікації, що вимагає переосмислення ролі і педагога, і учня. Новий стандарт, що проголошує професійну свободу для вчительства, покладає на його плечі велику відповідальність. Якісні зміни в освіті неможливі без щасливого, упевненого, компетентного педагога, який користується загальною повагою та має комфортні умови праці. [5; 27]

Відповідно до мети нової української школи конкретизовано основні завдання формування педагогічної компетентності фахівця початкової освіти:

- забезпечити оволодіння технологіями самоорганізації та самоактуалізації;
- створити умови для становлення професійної культури фахівця;
- активізувати формування ключових компетенцій вчителя початкових класів;
- формувати професійну мобільність;
- організувати методичну та дидактичну підтримку вчителя початкових класів;
- формувати соціальну активність на основі особистісних якостей та соціальних умінь особистості. [5;78]

Компетентнісний підхід розглядається як один із важливих концептуальних принципів, який визначає сучасну методологію оновлення змісту освіти. Під

компетенціями розуміємо сукупність взаємозалежних якостей особистості (знання, вміння, навички, способи діяльності), необхідних для якісної продуктивної діяльності. Компетентність визначаємо як володіння відповідними компетенціями.

У проекті нового базового Закону «Про освіту» визначено, зокрема, 10 груп компетентностей:

1. Спілкування державною (і рідною у разі відмінності) мовами. Це вміння усно і письмово висловлювати й тлумачити поняття, думки, почуття, факти та погляди.

2. Спілкування іноземними мовами. Уміння належно розуміти висловлене іноземною мовою, усно і письмово висловлювати і тлумачити поняття, думки, почуття, факти та погляди.

3. Математична грамотність. Уміння застосовувати математичні (числові та геометричні) методи для вирішення прикладних завдань у різних сферах діяльності.

4. Компетентності в природничих науках і технологіях. Наукове розуміння природи і сучасних технологій, а також здатність застосовувати його в практичній діяльності.

5. Інформаційно-цифрова компетентність передбачає впевнене, а водночас критичне застосування інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) для створення, пошуку, обробки, обміну інформацією на роботі, в публічному просторі та приватному спілкуванні. Інформаційна й медіа-грамотність, основи програмування, алгоритмічне мислення, роботи з базами даних, навички безпеки в Інтернеті.

6. Уміння навчатися впродовж життя. Здатність до пошуку та засвоєння нових знань, набуття нових вмінь і навичок, організації навчального процесу[3]

7. Соціальні і громадянські компетентності. Усі форми поведінки, які потрібні для ефективної та конструктивної участі у громадському житті, на роботі.

8. Підприємливість. Уміння генерувати нові ідеї й ініціативи та втілювати їх у життя з метою підвищення як власного соціального статусу та добробуту, так і розвитку суспільства і держави.

9. Загальнокультурна грамотність. Ця компетентність передбачає глибоке розуміння власної національної ідентичності як підґрунтя відкритого ставлення та поваги до розмаїття культурного вираження інших.

10. Екологічна грамотність і здорове життя. Уміння розумно та раціонально користуватися природними ресурсами в рамках сталого розвитку, усвідомлення ролі навколишнього середовища для життя і здоров'я людини, здатність і бажання дотримуватися здорового способу життя [3]

Усі перелічені компетентності однаково важливі й взаємопов'язані. Кожну з них діти набуватимуть послідовно, поступово під час вивчення різних предметів на всіх етапах освіти. Спільними для всіх компетентностей є такі вміння: уміння читати і розуміти прочитане; уміння висловлювати думку усно і письмово; критичне мислення; здатність логічно обґрунтовувати позицію; ініціативність; творчість; уміння вирішувати проблеми, оцінювати ризики та приймати рішення; уміння конструктивно керувати емоціями, застосовувати емоційний інтелект; здатність до співпраці в команді. Сполучені воєдино, всі перераховані види компетентностей є професійною компетентністю вчителя початкових класів, формування якої ставиться за мету підготовки майбутнього фахівця. [7;65]

Професійну і практичну підготовку здійснюють викладачі педагогіки. Завданнями вивчення педагогічних навчальних дисциплін перш за все є підготувати майбутніх фахівців початкової освіти до розуміння проблем реформування та оновлення початкової освіти, ознайомити з основними проблемами початкової освіти нашої країни та інших країн світу; сформувати відповідальне ставлення до ролі вчителя-реформатора, прагнення поповнювати свої знання, підвищувати професійну майстерність; надати наукові знання про сутність нових підходів та концепцій сучасної освіти та механізми розв'язання педагогічних проблем; застосовувати теоретичні знання з курсу у педагогічній практиці та в процесі подальшої самоосвіти; виховувати відповідальне ставлення до своєї професії, прагнення до самовдосконалення; вміти організувати освітній процес, спрямований на удосконалення існуючої педагогічної системи тощо.

Оволодіння педагогічними інноваціями, які базуються на психолого-педагогічних, соціальнокультурологічних та фахових знаннях, дозволить учителю досягти високого рівня майстерності у здійсненні виховання та навчання школярів.

Таким чином, учитель є головною дійовою особою будь-яких освітянських перетворень, які вимагають переорієнтації його діяльності на нові педагогічні цінності. Важливе місце у освітньому процесі навчального закладу належить саме особистості педагога.. Головне завдання сучасної системи освіти – створення умов для якісної освіти, впровадження компетентнісного підходу – це найважливіша умова, що працює на підвищення якості освіти.

Література:

1. Байбара Т. М. Компетентнісний підхід в початковій освіті: теоретичні засади / Т. М. Байбара // Початкова школа. — 2010. - №8.
2. Бібік Н. М. Компетентність і компетенції у результатах початкової освіти / Н. М. Бібік // Науковий часопис НПУ ім. Михайла Драгоманова. — серія 17 (вип. 17). - 2010.
3. Державний стандарт початкової загальної освіти. – [електронний ресурс] : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/462-2011-п>
4. Державний стандарт початкової освіти. [електронний ресурс] : - http://polishproject.nus.org.ua/wp-content/uploads/2017/12/Standard_draft_authorized_2017_11_28_RS-1.pdf
5. Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи / Упоряд.: Гриневич Лілія, Елькін Олександр, калашнікова Світлана [та ін.]. – Львів, 2016 – 40 с.
6. Овчарук О. Компетентності як ключ до оновлення змісту освіти / Оксана Овчарук // Стратегія реформування освіти в Україні: рекомендації з освітньої політики. – К.: «К.І.С.», 2003.
7. Пометун О.І. Дискусія українських педагогів навколо питань запровадження компетентнісного підходу в українській освіті // Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / Під заг. ред. О.В. Овчарук. – К.: «К.І.С.», 2004. – 112 с.

ПРОФЕСІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА У ІСТОРИЧНОМУ АСПЕКТІ

Чиркіна С.В.

викладач фортепіано

відділу «Музичне мистецтво»

Канівського коледжу культури і мистецтв

м. Канів, Україна

В ХХІ століття Україна увійшла незалежною, з ідеалами гуманізму в усіх сферах життя суспільства. Домінантною стала підготовка фахівця, який прагне постійно самовдосконалюватися, набувати соціальної та професійної мобільності, швидко адаптуватися в інформаційному просторі.

Постановкою проблеми показує історія розвитку педагогічної теорії та практики. Зміст і методика формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до професійної діяльності у творчих мистецьких колективах постійно змінюється, враховує зміни, які відбуваються в суспільстві та змісті освіти.

У науковій літературі представлені різні аспекти підготовки вчителя музики: аксіологічний (Г. Падалка, В. Петрушин); дидактичний (Л. Арчажнікова, О. Ростовський, Н. Тимошенко); культурологічний (О. Рудницька, О. Щолокова). Наявні також дослідження з проблем педагогічного керівництва музичними колективами: народно-інструментальним ансамблем (А. Болгарський), оркестровим колективом (А. Карпун, В. Лабунець, В. Лапченко), хоровим (Н. Венедиктова) тощо.

Актуальність упровадження нових педагогічних концепцій і технологій у формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва - керівників творчих мистецьких колективів зумовлені існуванням об'єктивних суперечностей між політичними, соціально-економічними процесами, що відбуваються в державі, та невідповідним ставленням до організації музично-педагогічної освіти. Важливе місце належить активності, спостережливості, нестандартному мисленню, дослідницькому підході до аналізу навчально-виховних ситуацій [1, с.379].

Вивчення закономірностей формування особистості вчителя були розпочаті

вченими в 50-ті рр. ХХ ст. на чолі з ученими Н. Кузьміною та О. Щербаковим. У першому періоді розвитку з'явилися нові тенденції в розгляді культури як засобу соціалізації людини, склалися традиції вітчизняної культури, з'явилися спроби осмислення поняття «управління», зміцнення навчально-виховної роботи з життям, вивчення ролі самоврядування, підвищився інтерес дослідників до методологічних основ управління, було сформовано психолого-педагогічну спадщину вітчизняних і зарубіжних педагогів[2, с.112].

У другому періоді – початок 60-х- до 1992 року-будівництво комуністичного суспільства, в країні склалися умови для розпаду СРСР, закладалися теоретичні основи для здійснення управління, з'явилися зарубіжні та вітчизняні дослідження, присвячені управлінню колективом і підготовці фахівців до діяльності керівника, в партійних і урядових документах знаходили відображення результати наукових досліджень, що служило поштовхом для подальшого розвитку наукової думки.

Третій період- з 1992 року до теперішнього часу-це період перебудови науково-технічного прогресу, демократії, модернізації освіти. Реформування системи вищої освіти відповідно до вимог Болонських угод, наявність соціального замовлення на підготовку майбутніх педагогів до керівництва творчим мистецьким колективом, прийняття нових ФГОС ВПО в сфері культури та мистецтва, значне збільшення досліджень в області підготовки педагогів до професійної діяльності. До закінчення третього періоду сформувалися передумови підписання Болонських угод, які передбачають реформування системи вищої професійної освіти, уточнення понять «професійна освіта та діяльність», наукове обґрунтування нових підходів до змісту підготовки фахівців до професійної діяльності[3, с.228].

Отже, у висновку перший період характеризується стабільним функціонуванням і розвитком творчої сфери діяльності. Другий період характеризується актуалізацією поняття «компетентність» для професійної освіти, реформуванням системи вищої освіти і появою перших наукових досліджень в області професійних компетентностей, відсутністю досліджень в області формування готовності майбутніх педагогів до професійної діяльності у творчому мистецькому колективі.

Третій період характеризується реформуванням системи вищої освіти відповідно до вимог Болонських угод, наявністю замовлення, значним збільшенням досліджень про підготовку майбутніх педагогів до професійної діяльності[4, с. 636].

Проведений науково-історичний аналіз показав, що культурно-історичний розвиток суспільства, розвиток проблеми формування готовності педагогів до керівництва творчим мистецьким колективом не тільки зумовили актуальність окресленої проблеми, а й створили необхідні передумови для її успішного вирішення.

Література:

1. Козир А.В. Професійна майстерність учителів музики: теорія і практика формування в системі багаторівневої освіти / А.В. Козир; Національний педагогічний ун-т ім. М.П. Драгоманова.- Київ : Видавництво НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2008.

2. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: бібліотека з освітньої політики / за заг. ред. О. В. Овчарук.-К.: К.І.С., 2004.

3. Михаськова М.А. Формування фахової компетентності майбутнього вчителя музики : дис... канд. пед. наук :13.00.02 / М. А. Михаськова.-К.,2007.

4. Неперервна професійна освіта: проблеми, пошук, перспективи : монографія / за ред. І. А. Зязюна.- К. : ВІПОЛ, 2000.

СУЧАСНІ ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ТА СПОСОБИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Духній М.Я.

студентка факультету прикладної екології

ВП НУБіП України

«Бережанський агротехнічний коледж»

м. Бережани, Україна

Внаслідок складного загального стану екологічної безпеки у світі і, зокрема в Україні, серед питань, що потребують усвідомлення, є проблема

забезпечення безпеки людини у навколишньому середовищі. Це пояснюється такими екологічними проблемами:

- неякісною водою;
- забрудненням повітря;
- знищенням лісів;
- деградацією земельних ресурсів та ін.

Впливати на зменшення таких явищ можна, змінивши сприйняття їх людиною і її відповідальність у повсякденному побутовому й виробничому житті.

Розглянемо більш детально сучасні екологічні проблеми наведені вище.

-Вода необхідна для підтримки всіх обмінних процесів в організмі людини, вона бере участь у засвоєнні клітинами живильних речовин. Однак, не завжди вона є якісною, оскільки її забруднюють промислові стічні води, комунальні стічні води, атмосферні опади, сільськогосподарські стоки.

Експерти вважають, що найперше, для покращення стану водою необхідно забезпечити навколо водних об'єктів оптимальне поєднання лісових насаджень та лук, здійснити комплекс заходів з припинення скидання до них неочищених стічних вод.

-Чисте повітря - один з найважливіших факторів, які забезпечують здоров'я і довголіття всього живого. Але, на превеликий жаль, рівень забруднення повітря на нашій планеті зростає з кожним днем, несучи за собою непоправні наслідки.

Забруднення атмосфери є причиною більшості гострих і хронічних респіраторних захворювань. небезпечні речовини, що містяться в повітрі, можуть призводити до утворення раку легенів, серцево-судинних захворювань, а так само до генетичних хвороб.

Для того, щоб вирішити проблему з брудним повітря необхідно: поліпшення системи утилізації відходів, впровадження нових технологій на виробництва, перехід на альтернативні джерела енергії і т.д.

-Вирубання лісів в Україні особливо у зимовий період досягає критичного рівня. На позбавлених лісів територіях виникають глибокі яри, руйнівні обвали і селі, знищується фотосинтезуюча фітомаса, погіршується газовий склад атмосфери, змінюється гідрологічний режим водних об'єктів, зникає багато рослинних і тваринних видів, а також це активізується ерозійних процесів.

Щоб припинити зниження українського лісового фонду треба скоротити промислову розробку лісів, поставити питання про глибоку переробку сировини і використання відходів.

-Деградація земель вже давно набула глобального виміру та є однією з найбільших викликів для сталого розвитку людства, спричиняючи серйозні проблеми як екологічного, так і соціального характеру, включаючи голод та вимушену міграцію населення. Причиною жорсткої деградації земель є надмірна неправильна експлуатація ґрунтів, нерациональна вирубка лісу тощо.

До найбільш ефективних заходів боротьби з опустелюванням слід віднести:

-розробка проектів землеустрою, що забезпечують еколого-економічне обґрунтування сівозміни;

-збільшення лісистості;

-заходи по збереженню та відтворенню родючості ґрунтів.

Отже, підведемо підсумки.

Для кожної екологічної проблеми є окремі способи вирішення.

Для того, щоб вода була якісною, необхідно припинити скидання до неї неочищених стічних вод.

Щоб повітря було чистим, треба переходити на альтернативні джерела енергії.

Проблему вирубування лісів можна вирішити скоротивши промислову розробку лісів,

А для боротьби з опустелюванням впершу чергу необхідно здійснити заходи по збереженню та відтворенню родючості ґрунтів.

І це не хтось має робити, а саме ми. Адже від нас залежить яким буде довкілля.

Література:

1. <https://www.unian.ua/m/ecology/naturalresources/1455473-zberegiti-vodu-ukrajinski-vodoymi-poterpayut-vid-zabrudnennya.html>

2. https://kvantum.com.ua/ua/index.php?route=blog/article&blog_category_id=9&article_id=44

3. <http://www.ecology.zt.gov.ua/novyny%2025.02.2020.htm>

4. <http://kirovohradska.land.gov.ua/problema-dehradatsii-zemel-v-ukraini-ie-aktualnoiu-ta-hostroiu/>

ЕФЕКТИВНІ СПОСОБИ ТА РЕЖИМИ ЗБЕРІГАННЯ ЗЕРНА АМАРАНТУ

Валентюк Н.О.,

*к.т.н., асистент кафедри польових і овочевих культур
Одеський державний аграрний університет,
м.Одеса, Україна*

Амарант – культура відома з прадавніх часів. Її називають ще «дар Богів» та «золоте зерно ацтеків». Унікальні корисні властивості як зерна так і листостебельної маси амаранту вже багато років досліджуються і вивчаються вченими різних країн Світу [1, с.5-6; 2, с.5-12]. На особливу увагу заслуговує унікальний, з точки зору збалансованості, хімічний склад зерна амаранту. Як свідчать дані досліджень, проведених багатьма авторами, за співвідношенням амінокислот білок амаранту наближається до ідеального білка [4, с.56]. Крім того встановлено, що зерно амаранту сорту «Ультра» містить найбільшу кількість цінної амарантової олії, до складу якої, окрім значної кількості (за даними досліджень різних авторів від 65 до 75%) ненасичених жирних кислот, входить сквален. Варто підкреслити, що сквален є унікальною природною біологічно активною речовиною, що виконує цілий ряд ключових функцій в організмі. Доведено, що він здатен послаблювати розвиток ракових клітин, сприяти значному зміцненню імунної системи та навіть подовжувати життя людини. Він також є природним компонентом захисного шару шкіри людини. Цю речовину активно застосовують в хімії, імунології та медицині. Раніше сквален отримували лише із органів деяких видів глибоководних акул. Сквален рослинного походження за своїм властивостями не гірший за тваринний, але отримання його із зерна амаранту значно здешевлює його вартість [2, с.7-40; 4, с. 57-59].

Дослідження хімічного складу цієї рослини дозволило також встановити, що усі без виключення частини амаранту є придатними до вживання у їжу і мають, без перевищення, надзвичайно високу харчову цінність. Виявлено також, що наявність білку в амарантовому зерні майже вдвоє більша, ніж у пшениці, а за якістю значно перевершує білок молока корів [4, с. 57-61].

Більшість вчених, що присвятили свої роботи вченню амаранту стверджують, що у майбутньому ця рослина спроможна зайняти одне з провідних положень не тільки як продовольча і кормова, але також і як лікарська культура [2, с. 252-261].

Зміни клімату на Землі, які спостерігаються останнім часом, роблять використання амаранту ще більш актуальнішим у зв'язку з його унікальною особливістю пристосовуватися до впливу різних негативних умов навколишнього середовища [2, с. 112-132].

Для отримання високоякісної харчової продукції та, особливо, для можливості використання у традиційній медицині, зерно амаранту має задовольняти високі вимоги до якості сировини. Тобто від збирання врожаю до переробки амарант треба зберегти від утрат та погіршення якості. А для цього зерно має пройти комплекс операцій післязбиральної обробки, до якої входять очищення, активне вентилявання, сушіння, зберігання [5, с.5-15; 6, с. 3-8]. Комплекс післязбиральної обробки зерна має забезпечити поліпшення якості та надійне зберігання зерна без втрат до його наступної цільової переробки [3, с.33].

Збирають зерно амаранту у вересні-жовтні. Амарант має дещо розтягнутий період дозрівання, зерно визріває нерівномірно і його вологість при збиранні може сягати 20-22%.

Особливості хімічного складу та наявність цінної олії обумовлюють особливі вимоги до зерна амаранту перед закладанням його на зберігання. Для надійного зберігання зерно амаранту очищають від домішок (засміченість зерна має не перевищувати 2%) та сушать до вологості не більше 9%, що має меті уникнути змін у якості та кількості жиру.

Для проведення досліджень змін, що відбуваються в хімічному складі зерна амаранту в процесі його зберігання було обрано зерно амаранту сорту «Ультра».

Очищене від домішок зерно амаранту вологістю 9,2% розфасували у полотняні мішечки по 0,5кг та закладали на зберігання протягом 12 місяців у регульованих умовах: температура повітря $t = 5...25^{\circ}\text{C}$ та відносна вологість повітря $\phi = 55...75\%$. Щомісяця відбирали проби зерна та визначали вміст загального азоту, білкового азоту, небілкових азотистих сполук, клітковини, крохмалю, кількість та якість жиру.

Під час проведення дослідження змін у хімічному складі зерна амаранту в процесі його зберігання було встановлено, що незалежно від умов зберігання вміст загального азоту практично залишається без змін, але при цьому можна спостерігати тенденцію до поступового зниження кількості білкового азоту і білка при відповідному підвищенні вмісту небілкових азотистих сполук.

Зерно амаранту відрізняється високим вмістом клітковини (4,40...4,47 %) та мінеральних речовин (3,85–3,90 %). При всіх температурних режимах вміст клітковини та мінеральних речовин практично залишається до 12 місяців зберігання на рівні контролю. Відсутність змін у кількості клітковини, звичайно, має позитивний ефект з точки зору харчування, оскільки харчові волокна здатні адсорбувати різні хімічні, у тому числі, канцерогенні речовини, зв'язувати і виводити їх з організму.

Також помічено, що при усіх варіантах температур і відносної вологості повітря в процесі зберігання в зерні амаранту спостерігається поступове зниження (майже на 8%) вмісту крохмалю. Варто підкреслити, що зберігання амаранту в умовах пониженої температури спричиняє менш інтенсивне зниження вмісту крохмалю, чим при вищих температурах.

Ліпіди становлять особливий інтерес при зберіганні зерна, оскільки відомо, що жири швидко псуються, що в свою чергу обумовлює погіршення смакових якостей, появу неприємного запаху, підвищення кислотності а також інші небажані зміни.

У період зберігання зерна амаранту спостерігаються зміни у кількості та якості жиру. Так виявлено, що, після 12 місяців зберігання за температури +25°C і відносної вологості повітря $\phi = 55\%$ кількість жиру знижується на 7,7%, а при температурі +25°C і відносної вологості повітря $\phi = 75\%$ відповідно на 16,5%.

Якісні зміни жиру зерна (рис.1) у період зберігання викликаються ліпазою, ліпоксігеназою, мікроорганізмами, а також впливом кисню, який знаходиться в повітрі. Підвищення вологості і температури зерна у період зберігання активізує всі ці процеси, а отже, сприяє більш швидкому псуванню зерна.

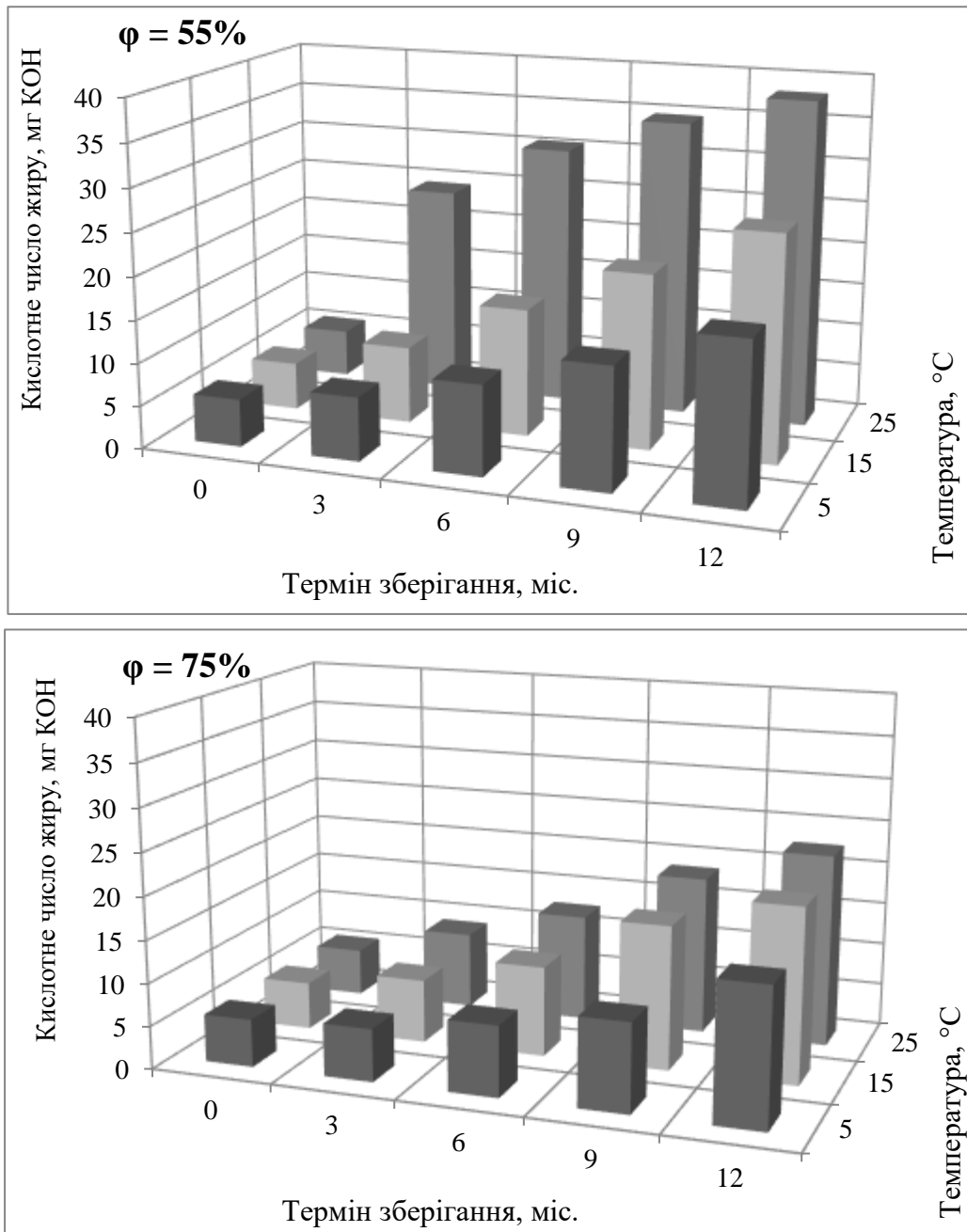

Рис. 1. Зміна кислотного числа жиру зерна амаранту при зберіганні в різних умовах

Розщеплення жиру на складові – гліцерин і вільні жирні кислоти відбувається внаслідок дії ліпази. Це призводить до збільшення кислотного числа жиру. Отже, в процесі зберіганні зерна амаранту за температури +25 °C і відносній вологості повітря $\phi = 55\%$ протягом 12 місяців, кислотне число жиру збільшилося в тричі. Незважаючи на те, що у зерні амаранту при тривалому зберіганні відбувається накопичення вільних жирних кислот, це не призводить до

погіршення його смакових якостей, оскільки жир зерна амаранту складають високомолекулярні жирні кислоти, яким не притаманний неприємний смак.

При зберіганні в умовах відносної вологості повітря $\phi = 75 \%$ і температури $+25 \text{ }^\circ\text{C}$ відбувається прискорення процесу гідролізу жиру настільки, що лише за 3 місяці зберігання в цих умовах відбувається таке ж накопичення вільних жирних кислот, як за 12 місяців зберігання при всіх температурних режимах, але меншої відносної вологості повітря ($\phi = 55 \%$).

Проведені дослідження дозволяють зробити висновок, що зберігати зерно амаранту варто у затареному вигляді. Для запобігання втрат під час зберігання та уникнення погіршення якості зерна внаслідок процесу гідролізу жиру необхідно закладати на зберігання очищене зерно амаранту з вологістю не більше 9%. Оптимальними умовами для зерна амаранту є зберігання зерна при понижених температурах (в межах $+5 \text{ }^\circ\text{C}$) та відносній вологості повітря $\phi = 55\%$. Це дозволить в подальшому отримати продукцію високої якості.

Література:

1. Высочина Г.И. Амарант (*amaranthus l*): химический состав и перспективы использования (обзор) // Химия растительного сырья. 2013. №2. С. 5-14.
2. Гопцій Т.І. Амарант: біологія вирощування, перспективи використання, селекція: монографія. Харків: Харк. держ. аграр. Ун-т. 1999. 273с.
3. Євдокимова Г.Й., Овсянникова Л.К., Валентюк Н.О. Вплив режимів зберігання на зміну біохімічних властивостей насіння амаранту // Хранение и переработка зерна. 2008. №1. С.33-35
4. Железнов А.В. Амарант – хлеб, зрелище и лекарство // Химия и жизнь. 2005. №6. С. 56–61
5. Пунков С.П., Стародубцева А.М. Хранение зерна, элеваторно-складское хозяйство и зерносушение. Москва: Агропромиздат, 1990. 367 с.
6. Станкевич Г.М. Страхова Т.В, Атаназевич В.І. Сушіння зерна: підруч. Київ: Либідь, 1997. 351 с.

РОЛЬ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ СИСТЕМ НАКОПИЧЕННЯ ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЇ В ЕНЕРГОСИСТЕМІ УКРАЇНИ

Михайлів В. І.,

*к.т.н., доцент кафедри електроенергетики, електротехніки та електромеханіки Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу
м. Івано-Франківськ, Україна*

Одним із пріоритетних напрямів підвищення надійності та ефективності електропостачання є інтеграція Об'єднаної енергетичної системи України (ОЕСУ) в Європейську мережу системних операторів передачі електроенергії (ENTSO-E). За інформацією Європейського Союзу використання нетрадиційних та відновлюваних джерел енергії (НВДЕ) дозволило більшості країн в останні десять років значно скоротити споживання органічного палива, створити умови для покращення і збереження навколишнього середовища та подолати енергетичну кризу.

Згідно оцінки основних прогнозних обсягів попиту на енергетичні послуги [1,с.71] планується зростання виробництва електроенергії НВДЕ в структурі ОЕСУ з 4,2 млрд кВт·год в 2020р. до 7 млрд кВт·год в 2030р. та збільшення встановленої потужності електростанцій відповідно з 2,7 до 3,7 ГВт. Використання НВДЕ є перспективним, однак на шляху їх розповсюдження виникає багато невирішених питань, до яких варто віднести нестабільність (хаотичність) виробництва електроенергії та необхідність зміни підходів до режимно-технологічного планування та управління попитом з урахуванням маневрових резервів. Враховуючи дану проблему, актуальним напрямом енергетики України стає розробка та застосування систем накопичення електроенергії (СНЕ), призначених для створення запасу енергії та вирівнювання пікового навантаження та частоти в електричній системі при поверненні енергії з накопичувача в мережу [1, с.71].

Зростання сектору відновлюваної енергетики України стимулює значне зростання використання систем зберігання енергії. Причини швидкого розвитку ринку СНЕ наступні:

- технічні (зростання обсягів генерації електроенергії НВДЕ та здешевлення технологій зберігання електроенергії);
- економічні (зменшення фінансових витрат для учасників ринку електричної енергії, завдяки здатності реагувати на потреби енергосистеми у періоди нерівномірних змін попиту та пропозиції);
- екологічні (мінімізація виробітку електроенергії на вугільних ТЕС та зменшення використання маневреної газової генерації за рахунок підключення до електричних мереж НВДЕ, які не продукують викиди парникових газів і шкідливих речовин).

Завдання, над розв'язанням яких вже сьогодні потрібно працювати:

- визначення потреби в накопиченні та зберіганні енергії для надання балансуєчих та допоміжних послуг з метою забезпечення стабільності, надійності та стійкості енергосистеми;
- створення власних виробничих потужностей для виготовлення пристроїв накопичення електроенергії відповідно до міжнародних галузевих стандартів;
- розробка нормативно-методичного забезпечення оцінки енергоефективності впровадження СНЕ;
- проведення конкурсної процедури на інвестиційні проекти в сфері накопичення електроенергії;
- розробка схем керування СНЕ в режимі реального часу;
- вибір оптимального розміщення та потужностей СНЕ з врахуванням вимог, які будуть пред'явлені до ОЕСУ для синхронізації з ENTSO-E;
- аналіз впливу СНЕ на якість електроенергії.

Впровадження систем накопичення електроенергії дозволить вирівняти графік навантаження усунути нерівномірності електроспоживання, знизити потреби в резервних і регулюючих потужностях, а також підвищити надійність роботи об'єктів об'єднаної енергосистеми.

Література:

1. Перехід України на відновлювану енергетику до 2050 року» / О. Дячук, М. Чепелєв, Р. Подолець, Г. Трипольська та ін. ; за заг. ред. Ю. Огаренко та О. Алієвої // Пред-во Фонду ім. Г. Бьолля в Україні. – Київ : Вид-во ТОВ «АРТ КНИГА», 2017. – 88 с.
2. Системи накопичення енергії: побутові та промислові зразки, існуючі і перспективні розробки.–Електрон. дан. – Режим доступу: <http://rentech-no.ua/ua/blog/energy-storage-disruptors-1.html>.

УДК 622.3:553.9

Технічні науки

ЗАГАЛЬНІ ПРИНЦИПИ ПІДГОТОВКИ ГРЯЗЬОВИХ ВУЛКАНІВ ДО РОЗРОБКИ ДОННИХ ГІДРАТНИХ ПОКЛАДІВ

Овецький С.О.,

*доцент кафедри видобування нафти і газу
Івано-Франківський національний
технічний університет нафти і газу
м. Івано-Франківськ, Україна*

Анотація: використання теплової енергії грязьових вулканів для виведення з гідродинамічної рівноваги донних покладів газових гідратів можливе за умови стійкої подачі газової суміші без суттєвих домішок зважених частинок.

Ключові слова: грязьові вулкани, морські гідрати, донні газогідратні поклади

Газогідратні поклади у акваторіях Світового океану формуються за рахунок великого об'єму вуглеводнів, які генеруються у донних осадових породах і не розсіюється, а нагромаджується у вигляді гідратів. При цьому літологічними покришками слугують самі гідрати, а нерозривність процесу генезису вуглеводнів очевидно свідчить про можливе формування поновлювального ресурсу у випадку підтвердження абіогенного теорії походження природного газу. Через відсутність необхідних та достатніх умов у підводних грязьових вулканах природний газ не утворює гідратів. При цьому пошуки донних та піддонних покладів газових гідратів здійснюється на невеликій відстані від підводних вулканів, оскільки саме їх-

ня наявність часто свідчить про можливість утворення гідратних покладів [1, с. 8].

Питання розробки родовищ газових гідратів, особливо морських, часто стикається з проблемами ефективності запропонованих методів [2, с. 42]. Розроблений нами спосіб розробки донних газогідратних родовищ на основі використання енергії підводних грязьових вулканів [1, с. 9], відрізняється не тільки високою ефективністю використання газу вулканів, а і можливістю зменшивши викиди метану, як парникового газу у атмосферу.

Однією з перешкод до запровадження даного методу може стати неконтрольованість та нестабільність потоку газових викидів з грязьових вулканів як за продуктивністю, так і за складом, у першу чергу за наявністю зважених твердих частинок у потоці.

Вирішення даної проблеми можливе, у першу чергу, за допомогою правильної підготовки жерла вулкану. Для зменшення нестабільності потоку, збільшення стійкості стінок жерла, зменшення винесення твердих частинок і, як наслідок зменшення забрудненості газу вулканічного виходу пропонується застосувати технологію буріння, аналогічну до буріння направлення при традиційному видобуванні газу (рис. 1).

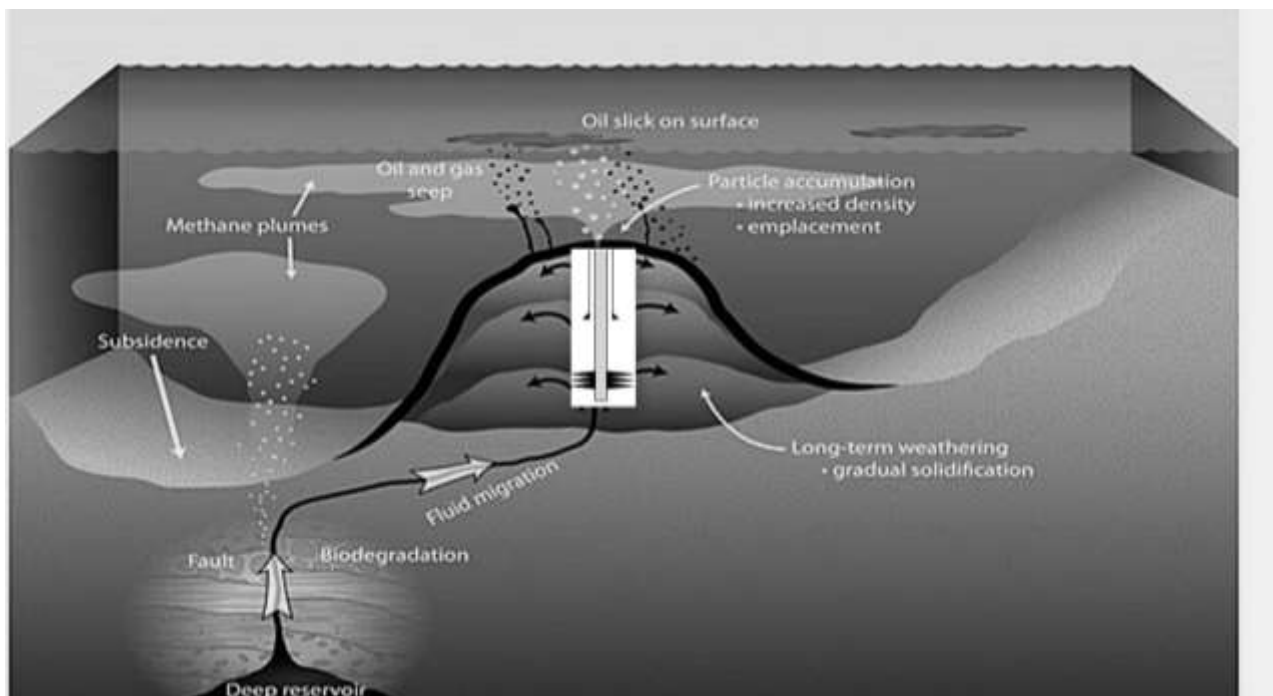

Рис. 1 Вигляд свердловини традиційного направлення для донного грязьового вулкана

Однак, дана схема передбачає тимчасову зупинку виходу газу, так зване «глушіння», що через можливу невисоку стійкість порід, які формують міграційні шляхи (див. рис. 1), може призвести до часткового або повного руйнування привибійної зони та зменшення або припинення виходу газу. Тому пропонується застосувати похило-скеровану свердловину (рис. 2).

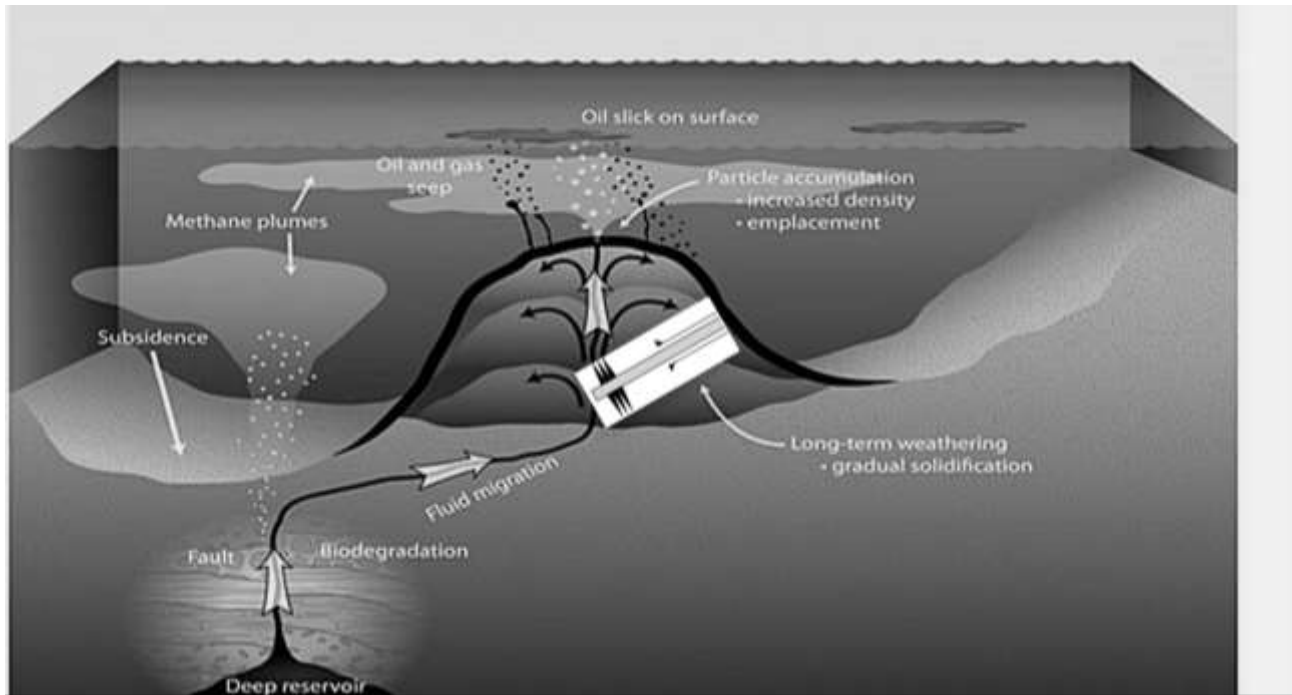

Рис. 2 Вигляд похило-скерованої свердловини для донного грязьового вулкана

Дана схема має ряд переваг, оскільки дозволяє:

- створити профіль, який сприятиме втраті енергії зважених частинок у потоці, що полегшить їхнє видалення;
- застосувати традиційну технологію вторинного розкриття пласта;
- зменшити забруднення міграційних шляхів газу буровим розчином та отримати максимально можливий приплив газу до свердловини;
- при застосуванні підводного колтюбінгового апарату [3, с.1] можливе вторинне розкриття похило-скерованої свердловини без глушіння.

Література:

1. Клименко В. В. Про метод видобування метану з донних газогідратних покладів з використанням викидів підводних вулканів / В. В. Клименко, О.Ю. Витязь, С.О. Овечький // Матеріали II Міжнародної науково-технічної конференції

"Газогідратні технології у гірництві; нафтогазовій справі; геотехніці та енергетиці", 09-11 листопада 2016 р. – Дніпро, 2016. – С. 8 - 9.

2. Oveckiy S. A method developed to increase technological and ecological efficiency of gas production from hydrate deposits / Oveckiy S., Savchuk V.//Eastern-European Journal of Enterprise Technologies. - № 3 (81) 2016. P. 41 - 47. DOI: 10.15587/1729-4061.2016.72545

3. Патент України, № 86001, МПК F17D 1/065 (2006.01). Підводний колтюбінговий апарат / Айсауї Адел, Овецький Сергій Олександрович. - Заявл. 05.06.2013; Опубл. 10.12.2013, Бюл.№ 23. – 4 с. іл.

УДК 811.11

Филологические науки

СТАНОВЛЕНИЕ КАТЕГОРИИ ЧИСЛА ИМЕНИ В СРЕДНЕВЕРХНЕНЕМЕЦКОМ ЯЗЫКЕ

Иваницкая Ю.В.

*к.ф.н., ст. преподаватель кафедры
немецкой филологии факультета РГФ
ОНУ им. И.И.Мечникова
г. Одесса, Украина*

Из общего языкознания известно, что любое развитие категории языка и появление новых тенденций и особенностей не происходят вдруг, а являются следствием длительного и непрерывного изменения того или иного явления, происходящего в разных условиях и внутрисистемных влияниях, которые движут язык в целом. К таким новым явлениям, имеющим место в свн. Период языка, необходимо отнести развитие категорий определенности, залога, появление новых временных форм как перфект и плюсквамперфект, зародившихся в двн. период языка[1, с.56]. Названные грамматические явления имеют аналитические средства выражения, существенно отличающиеся от синтетических, отражающихся прежде всего в морфемике слова. Данный путь преобразования, а точнее разрушения старой морфемной структуры в слове, привел к возникновению в немецком языке **аналитических** форм выражения. В итоге, трехморфемная структура слова

преобразовалась в двухморфемную, состоящую из корня и флексии [2, с. 73]. Основообразующий суффикс постепенно исчез, примкнув к окончанию, или расщепился на две части, которые отошли к разным морфемам слова – к корню и флексии. Этот переходный период приходится на время существования свн. языка, когда еще существовала отнесенность имени к той или иной основе и в то же время зарождались новые средства выражения грамматических значений. Становление категории числа имени рассматривается нами на восьми свн. текстах раннего и позднего периодов.

Одним из ярких примеров аналитического способа выражения грамматических явлений является функционирование в свн. языке категории определенности. Данная категория проявлялась в противопоставлении определенного артикля и неопределенного, зародившихся из указательного местоимения и неопределенного числительного. Потеря лексической значимости указанными словами привела к полной их формализации и закреплению их за именем. Эти **слова-определители** стали выражать род, число и падеж, которые раньше были присущи только морфемам слова. В итоге системные изменения в грамматическом строе немецкого языка породили эволюцию окончаний имени и других изменяемых частей речи. Род, число и падеж имени в языке обозначались как артиклем, так и окончаниями, что свидетельствует о большой грамматической **избыточности** языковых средств, берущей свое начало с дивн. периода [3, с. 181].

Избыточность была одной из причин редукции исхода слова в немецком языке, приведшей в результате артикуляторно-фонетического ослабления к **унификации** окончаний. Изменение флективных гласных в конечном неударном слоге привело к их качественному преобразованию в виде /-e/, /-er/, /-en/, что в еще большей степени способствовало образованию грамматической омонимии. Одно и то же грамматическое значение могло, с одной стороны выражаться разными флексиями, а с другой, одна и та же флексия выполняла полифункциональную роль. Таким образом, «эволюция системы окончаний, - пишут Л.Р.Зиндер и Т.В.Строева, - не только не способствовала формальному различению разрядов категории числа, но, наоборот, препятствовала ему»[3,с. 194].

В древний период слова с прежним кратким /a/ в корне форм получили /e/, имевшее название i-умлаута (*hende, geste*), однако этот фонетический процесс продолжался и весь свн. период. В результате в лесемах имени появились другие умлауты (долгие и краткие) и долгий /æ/. Своеобразие этих новых форм заключалось в том, что они противопоставляли ед. и мн. числа имени. В ед. числе отсутствовали умлауты, но зато во множественном во всех падежах имел место умлаутный гласный. Следовательно, в умлаутных словах число определялось однозначно, «чередования по умлауту» морфологизировались и приобрели «функцию различения разрядов грамматической категории числа» [3, с.157].

Исследователи отмечают большое распространение в свн. языке суффикса –*er* как показателя мн. числа. Однако наряду с этим отдельные имена имеют дублетные формы множественности: с суффиксами –*e* и –*er*. Дублетные формы типа *lande –lender* иногда объясняют влиянием диалектов, однако, на наш взгляд, это –*er* является этимологически древним, так как в словах типа *lande –lender* отчетливо выделяются старый суффикс –*der* (ср. корень с укр *лан*), а также его редуцированная форма –*de*. Очевидно, что какой-то период развития языка в подобных словах использовался суффикс –(*d*)*e*, а затем на его место пришел родственный ему –(*d*)*er*. Поэтому кроме диалектических различий, на наш взгляд, необходимо учитывать и появление этимологически древнего –*er*, который и закрепился в языке.

В свн. языке совпадают показатели мн. числа в им. и вин. падежах, в род. здесь реализуется, как правило, –*e*, в дат. падеже –*en* [4, с.190]. В целом в этот период развития немецкого языка в именах представлены сходные с двн. периодом маркеры мн. числа: **суффиксальные** (консонантные и вокалические), **умлаутные** и **бесфлексивные** (однокорневые). Однако на существующую систему грамматического числа оказали влияние те языковые сдвиги, о которых шла речь выше.

Вокалические форманты мн. числа существительных отличаются в свн. языке от двн. форм. Например: муж.род, а-основа – двн. *taga, tago, tagum, taga* → свн. *tage, tage, tagen, tage* (соответственно им., род., дат. и вин. падежи).

Аналогично в именах *ja-*, *wa-*, *i-*основ. В именах с основой на *-er* появляются по аналогии соответствующие окончания падежей. Ср.: двн. *fater (a)*, *fatere*, *faterum*, *fater* → свн. *vater (e)*, *vater(e)*, *vateren*, *vater (e)*.

В общем виде те же падежные показатели присущи именам ср. и жен. родов мн. числа (например, им. падеж: свн. *knie*, *bilde*, *netze*; *miete*, *reise*, *sage*).

Консонантные показатели мн.числа имеют сходные выражения в именах различных родов. В качестве примеров покажем формы им. падежа мн.числа: (м.род) свн. *boten*, (ср. род) *hertzen*, (ж. род) *zunge*. К ним относятся также следующие имена: (ед. число) *mensche*, *here*, *hane*, *herzoge*, *sterne*; *bine*, *hose*, *katze*, *kirche*; *ouge*, *wange*. Очевидным в данном классе слов является противопоставление ед. и мн. чисел путем сопоставления конечных *-e/-en*.

Относительно небольшую группу представляют в свн. языке умлаутные формы, к которым в качестве примеров относятся следующие имена: им. падеж – мн. ч. *geste* – ед. ч. *gast*, *veter* – *vater*, *lember* – *lamp*. В данном типе маркеров числа противопоставляется «наличие/отсутствие» умлаута во мн. и ед. формах.

И совсем немногочисленной является группа бесфлективных имен, в которой варьируют два варианта показателей множественности: нулевая флексия (в этом случае множественность выражается лексически или при помощи слов-определителей) и показатели, как правило, вокалического типа, которые оказывают влияние на указанные однокорневые слова. Ср., например: им. падеж, свн. – *man* (ед.ч.), *man*, *manne* (мн. ч.), *naht-nehete*, *naht*.

Рассмотренные выше особенности свн. языка показывают тесное взаимодействие фонетического и грамматического уровней, что в существенной мере отразилось на реализации различных категорий языка, в том числе становлении категории числа существительных. В перспективе предполагается рассмотрение числа имени в последующие периоды развития немецкого языка.

Литература:

1. Левицкий В.В. Історія німецької мови. Посібник для студентів вищих навчальних закладів. – Вінниця: Нова книга, 2007. – 520с.

2. Димилова О.П. Коренева структура слова і особливості її розвитку в німецькій мові: дис...канд. філол. наук:10.02.04. – Одеса, 1996. – 151с.

3. Зиндер Л.Р., Строева Т.В. Историческая морфология немецкого языка. Л.: Просвещение, 1968. – 263 с.

4. Пауль Г. Принципы истории языка: Пер. с нем. – М.: Просвещение, 1968. – 500с.

УДК 811.11

Філологічні науки

СТРУКТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ СЛОВОТВОРУ ЮРИДИЧНИХ ТЕРМІНІВ СУЧАСНОЇ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ

Хотинець К.Р.,

студентка юридичного факультету

Ірчишина М.В.,

старший викладач юридичного факультету

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ,

м. Дніпро, Україна

Досліджено особливості сучасної юридичної термінології у німецькій мові. Приділено увагу аббревіації, як одному з найрозповсюдженіших засобів скороченого позначення термінологічних одиниць.

Ключові слова: аббревіація, терміни, юридичний дискурс.

Сучасна німецька термінологічна лексика являє собою особливу підсистему (терміносистему) у складі лексичної системи німецької літературної мови. Її дослідження мають ґрунтуватися на врахуванні зовнішньомовних ознак – впливу інтенсивного розвитку науки, різних галузей правосуддя, суспільного життя в Німеччині. Газети, радіо, телебачення, науково-популярна література подають досить об'ємну інформацію з різних галузей права, що зумовлює появу термінів--інновацій у мові. Одні терміни виникають разом із новими поняттями, інші – починають уживатися як синоніми до вже наявних у мові слів. Частина термінів сформувалися тільки внаслідок набуття словом нового значення. Процес широкого входження термінів у загальне мовлення останнім часом помітно активізувався. Тому дослідження словотвірноструктурних особливостей юридичної термінології є актуальним .

Особливе місце у німецькомовній термінології права займають аббревіатури. Так у німецькій мові за допомогою аббревіації передають:

1) назви органів виконавчої та судової влади, назви установ та об'єднань, якот: OLG від Oberlandesgericht «Верховний суд федеральної землі»; AA від Auswärtiges Amt «Міністерство закордонних справ ФРН»; RAK від Rechtsanwaltskammer «палата/спілка адвокатів (орган самоврядування адвокатури у ФРН)»;

2) назви галузей права, якот: SozR від Sozialrecht «соціальне право ФРН (законодавство, що 55 регулює соціальне забезпечення)»; StrR від Strafrecht «кримінальне право ФРН» тощо;

3) назви федеральних земель ФРН, якот: ST від Sachsen-Anhalt або sachsen-anhaltisch «федеральна земля СаксоніяАнгальт або такий, що стосується федеральної землі СаксоніяАнгальт»; Bay. від Bayern, bayerisch «той, що стосується федеральної землі Баварія»; BayPAG від Bayerisches Polizeiaufgabengesetz «Закон федеральної землі Баварія «Про функції поліції»;

4) види нормативних документів, якот: Übk. від Übereinkommen «(міжнародна) угода, конвенція»; Urt. від Urteil «вирок (у кримінальній справі) або судові рішення (у цивільній справі)»;

5) назви державних посад та рангів, юридичних професій, якот: RegR або RR від Regierungsrat «урядовий радник»; RA від Rechtsanwalt «адвокат»;

6) назви (офіційних державних та юридичних) періодичних видань, якот: ABl.EG від Amtsblatt der Europäischen Gemeinschaften «Офіційний вісник Європейських співтовариств»; BayGVBl. від Bayerisches Gesetz- und Verordnungsblatt «Баварський вісник законів та постанов»; BKR від Zeitschrift für Bank-und Kapitalmarktrecht «Журнал з банківського права та права, що регулює ринок капіталовкладень»;

7) прикметники складові термінологічних словосполучень, якот: einschr. від einschränkend «з обмеженням / такий, що обмежує»; einstw. від einstweilig «тимчасовий», einstw. AO « тимчасове розпорядження (адміністративного суду ФРН)»;

8) скорочення назв нормативноправових актів ФРН (законів, постанов уряду, рішень суду тощо) [1].

Загалом, скорочення назв нормативноправових актів ФРН складають найчисельнішу групу серед усіх німецьких юридичних скорочень. Це зумовлено тим, що у ФРН кожен закон має декілька назв: довгу повну назву, наприклад, Gesetz über Abgaben für das Einleiten von Abwasser in Gewässer «Закон ФРН «Про збори за відведення стічних вод у природні водойми». Напівскорочену назву у вигляді композита, наприклад, Abwasserabgabengesetz і офіційне скорочення, переважно у вигляді аббревіатури, наприклад, AbwAG. Офіційні скорочення мають також усі назви постанов уряду ФРН, якот: AlhiV від Arbeitslosenhilfe -Verordnung «Постанова уряду ФРН «Про допомогу по безробіттю».

За офіційною статистикою ФРН на кінець 2012 року лише кількість федеральних законів складала 1924, постанов уряду – 3440. До цього чималого списку додаються ще й закони та постанови 16 федеральних земель, наприклад: SächsSFG від Sächsisches Feiertagsgesetz «Закон федеральної землі Саксонія «Про встановлення святкових вихідних днів», а також офіційні німецькі скорочення міжнародних угод та інших актів міжнародного права, як: ZusEntschLnuklSchÜbk від Übereinkommen über zusätzliche Entschädigungsleistungen für nuklearen Schaden «Угода про додаткові компенсаційні заходи за збитки, завдані у сфері ядерної енергетики» [3, 4].

Таким чином, можна зробити висновок, що аббревіатури відіграють важливу роль у сучасному юридичному дискурсі. Скорочені назви нормативних документів та федеральних земель сприяють пришвидшенню комунікації та інформаційного обміну, тому є одних з найперспективніших та най розповсюдженіших засобів німецького словотвору.

Література:

1. Дерябіна А. Словотвірно-структурні особливості юридичних термінів сучасної німецької мови [Електронний ресурс] URL: irbis-nbuv.gov.ua

2. Степанова М.Д. Словообразование современного немецкого языка / М.Д. Степанова. – М.: Издво лит. на иностр. яз., 1953. – 367 с.

3. Шишканова Л. П. Формирование немецкой юридической терминологии / Л. П. Шишканова – Саратов : Видво “Научная книга”, 2008. – 101 с.

